

Vážení milovníci historie,

jsem velice rád, že jste si našli chvilku času a prostřednictvím vzpomínkové knihy pana Františka Bartoňe nahlédli do nedávné historie obce Lodín. Obecní kroniky jsou běžnou součástí dokumentace vývoje společnosti, ale málokterá z nich se může pochlubit písemně zpracovanými vzpomínkami svého občana, ve kterých monitoruje určitou etapu lidského života. Jen ten nejodvážnější najde sílu zveřejnit a obhájit své osobní pocity při prožívání událostí, které ovlivnily nejen život jeho samého, ale mnohdy celé obce, regionu nebo dokonce naší vlasti. Tato vyznání jsou pro vyhodnocování dějinných událostí nesmírně cenná a jako historik mohu podtrhnout, že mnohdy podávají nesrovnatelně pravdivější svědectví o aktuální situaci nežli archivované obecní kroniky, jejichž obsahová část je velmi často ovlivněna politickým děním a do značné míry i podbízivostí občanů zvoleným funkcionářům.

Z tohoto důvodu mnoho historiků věnuje takto vytvořeným historiografickým pramenům náležitou pozornost. Neřeší kvalitu pravopisu, slovosled nebo formální stránku poznámek, ale věnují maximální pozornost obsahové stránce a intenzitě dopadu na emoční receptory čtenáře. Je pravdou, že obsah ovlivní psychiku náhodného čtenáře docela jinou intenzitou nežli člověka, který je osobnostně do děje vtažen (i tím, že v místě popisu událostí žije krátkou dobu). Žádnému z nás neuškodí chvilkové zastavení a vytvoření podmínek k evokaci představ, které nás, alespoň na malou chvíli, vytrhnou ze všudy přítomné virtuální reality, která mnohdy naši věrohodnou a společensky zdravou představivost ubíjí.

Ve snaze zachovat přísnou autenticitu knihy jsem se rozhodl prezentovat autorův text prostřednictvím jeho přesného opisu. Každé napsané slovo věnoval pan František Bartoň nejen občanům obce Lodína, ale všem, kteří se rádi začtou nebo zaposlouchají do vyprávění starších lidí. Vážme si těchto osobností. Vždyť právě bez vyprávění takovýchto písmáků by asi těžko vznikala překrásná literární díla předních spisovatelů našeho národního obrození či historicko-kritických období (Alois Jirásek, Karel Václav Rais, Božena Němcová, Magdalena Dobromila Rettigová, ale i z mladších - Karel Čapek, Vladislav Vančura...., a v současné době např. Jan Svěrák, Zdeněk Troška a další).

Snad toto citově a osobnostně zbarvené vyprávění vyvolá touhu některých čtenářů (především starousedlíků obce) poznat, jak se v obci žilo od vzniku Československa do konce roku 1945. Většina obyvatel, o kterých pan Bartoň píše, již není mezi námi, ale jsou zde jejich potomci. A právě těm je třeba toto poselství předat.

Citát: „*Dále bych si přál, aby další léta od roku 1946 zachytil na papír někdo z dalších obyvatel naší rodné vsi*“. František Bartoň

PhDr. Richard Šafařík

MOJE RODNÁ VES

„LODÍN“

**ANEB
JAK TO TENKRÁT
BYLO**

AUTOR: František Bartoň

Květen 2011

Občanům naší rodné vsi
v naší knize jediné - Lodivě -
s pokorou a úctou k nim
věnuji tuto knížku

Kodák

Franda Baklův

2012

Předmluva

Jmenuji se František Bartoň. Narodil jsem se v Lodíně dne 7. února 1927 v rodném domě č. p. 57. V současné době je mi 84 let. Z Lodína jsem odešel za prací v lednu roku 1946. Do mé rodné vsi se i po letech vracím velice rád. Moje návraty sem vedou bohužel vždy přes Petrovický kopec, na jehož okraji se nachází hřbitov, kde jsou pochováni zesnulí občané z okolních vsí. Zde navštěvuji při každé cestě do Lodína i své drahé zesulé, a to bratry Pepíka, Vendu a v neposlední řadě moji tetu Antonii Faltovou, která nás děti vychovávala od smrti maminky v roce 1939. Protože mi Lodín přirostl takzvaně k srdci, chci se s tímto vyznáním podělit o mé vzpomínky se současnou, ale zejména následnými generacemi obyvatel naší rodné vsi. Vráťím se proto v čase zpět do konce posledních let 1. Československé republiky a následné německé okupace v protektorátu Čechy a Morava. Do období druhé světové války a osvobození Československa Rudou armádou v roce 1945. Jedná se tudíž o konec třicátých a první poloviny let čtyřicátých v minulém století i tisíciletí.

Chci vzpomínat a věrně pohovořit o tom, jaké bylo složení obyvatel, čím se lidé v obci zabývali a bavili. Zkrátka, jak se zde žilo v době, kdy se pomalu prosazovala elektřina, kdy nebyla žádná hromadná doprava, neexistovala rádia, ani televize a telefony, kdy se u převážné části obyvatel zabydlela chudoba.

Předem se chci omluvit obyvatelům osady Janatov, která vždy patřila k obci Lodín za to, že nebudu rozebírat z osobní neznalosti jejich tehdejší problematiku. Rovněž tak chci upozornit na to, že budu v mnohých momentech používat hovorovou češtinu, tj., mluvu, používanou v obci zejména u křestních jmen dětí apod. Slibuji, že svoji stařeckou paměť se budu snažit vybičovat k tomu, abych vše popsal co nejvěrněji. Jestliže se mi tam vloudí nějaké chyby či nepřesnosti, prosím o jejich odpuštění.

Cílem tohoto mého snažení je přispět do obecní kroniky pohledem do dávné doby naší rodné vsi.

Charakteristika obce

Samotná poloha vesnice – uprostřed úrodných polí, ji od prvopočátků, ale i v námi sledované době, předurčila k zemědělské výrobě. Tou se také převážná část obyvatel Lodína zabývala. Od té skutečnosti byla v oněch dobách odvíjena i výstavba hospodářských stavení. Část staveb postavených někdy v 18. století se vyznačují tím, že mají v průčelí stavby jednu prostornou světnici k obývání. Na ní navazuje tzv. předsín, používaná zejména k přípravě žrádla pro dobytek a drůbež. Za touto předsíní bývala komora s vestavěnou pecí, do níž se pečivo sázelo dvířky z předsíně. Dále v této komoře býval kotel na vaření povidel nebo ohřívání vody pro dobytek a taktéž při porážce vepřů. Vedle komory bylo většinou i podsklepení. Před domem bývala vyvýšená kamenná zásep. Z ní byl i vchod do předsíně opatřený horizontálně dělenými dveřmi. Horní část se otvírala zvlášť, takže bylo možné větrat. Spodní půlka dveří zabraňovala vniknutí domácí zvěřiny a drůbeže dovnitř. V návaznosti na obytnou část v jedné přímce následovaly chlév – prostor pro prasata, kurník pro slepice, část pro husy apod. Pak byla připojena jakási kůlna a stodola zároveň. Část dvorku byla vyhrazena pro hnojiště a většinou otevřenou fekální jímku pro shromažďování močůvky z chlévů. Ta byla ve dřevěné voznici vyvážena na pole. Hnůj byl na pole na podzim tzv. hlubokou orbou zaorán. Nezbytnou a i nejdůležitější součástí každého hospodářského stavení byla studna, která musela mít neustále dostatek pitné vody. Z ní se nejen vařilo, ale její převážnou část spotřeboval dobytek. Navíc na praní prádla a na koupání příslušníků rodiny se chytala do velkých nádob voda dešťová. Mnozí majitelé si na zahradách budovali i malé rybníčky. Na konci budovy venku stál suchý záchod. Tehdy nebyl žádný vodovod, žádná kanalizace ani koupelny. Rodina se koupala i po sobě v téže vodě jednou týdně ve velkých neckách, ve kterých se mimo jiné při zabíjačkách pařilo i prase. Za stodolou pokračovala velká zahrada nebo neoplocený sad. Zde byly nejen ovocné stromy, ale pěstovala se zde i veškerá zelenina, kořenová i košťálová, cibuloviny, okurky, mák, rajčata atd.

Tak tomu bylo u těch starších hospodářských stavení z doby 18. století. Ty novější (asi polovina ve vsi) se datují z kraje dvacátých let 19. století. Vyznačovaly se modernějším pojetím. Většinou byly již zděné z cihel a měly obytnou část značně větší. Stavěli si je bohatší lidé – sedláci, kteří měli i koně. U těchto stavení byly již samostatné stodoly, maštale pro koně, chlévy pro hovězí dobytek, zděné fekální jímky apod. V budově a zejména v hospodářské části stavení byl již rozvod vody nebo se spíše v tomto období zaváděl. Nucený oběh vody ze studny byl čerpán prvními dolinky (čerpady). Sedláci měli i podstatně větší mechanizaci – hospodářské stroje podle velikosti pozemků, které vlastnili. Byla to bohatší část obyvatel Lodína.

Ta podstatně chudší část hospodářů, kteří vlastnili jen kravičky a kozy – říkalo se jim kravičkáři nebo ceckaři, chovali krávy nejenom pro mléko, ale především jako tažný dobytek. Proto se v této době krávy a jejich paznehty na nohách opatrovaly podkovami. Od koňských podkov se lišily tím, že byly půlené. Co do funkčnosti se jim naprosto vyrovnaly. U této chudší části hospodářů se oproti sedlákům více chovala domácí zvířata i drůbež. Jejich dvorky byly plné hus, slepic, kachen, holubů, krůt, krocánů a koz.

To vše si vyžadovala nutnost obživy rodin hospodářů. Museli se starat, aby byli samoživiteli. Spolu s vypěstováním nějakého obilí (žita, pšenice, ječmene, ovsa), což se ve

mlýně dalo vyměnit za mouku, pěstováním zeleniny a brambor byla obživa z velké části zajištěna. Vyžadovalo to, ale maximální pracovní vypětí nejen rodičů, ale i všech dětí. Pracovalo se od nevidím do nevidím, o svátcích i nedělích. S drobnými výpěstky zeleniny, ovoce, nějakou drůbeží či půlliberkou másla se chodilo ve čtvrtek do Nechanic na trh, aby se alespoň nějaká koruna utržila na nutné výdaje v domácnosti i hospodářství. Gró potřebných peněz se získávalo prodejem obilí, cukrové řepy a brambor. Rovněž tak se prodávalo i odchované prasátko.

V létech, o kterých hovoříme, se praktikovalo i to, že hospodář byl i vyučen zedníkem nebo tesařem a když dostal někdy nabídku krátkodobé práce od pana stavitele z Nechanic, šel na výdělek a doma to musela stačit jen manželka s dětmi.

V mnohých rodinách byla nouze a bída. Tehdy bylo samozřejmé, že mladší sourozenci nosili boty a oblečení po starších sourozencích, neboť nebylo na nové. Nad touto chudě hospodařící skupinou sedláků byla ještě hospodářská usedlost statkáře Petříka. Ten kromě toho, že trvale zaměstnával dvě rodiny deputátníků, dále služebnou pro domácnost, ale i Pepíka Svatoně, zabezpečoval několik dalších hospodářských iniciativ, které mu vynášely značné zisky i nemalé výhody při získávání státních dotací apod. Vlastnil několik hřebců i býků, jež mu zabezpečovaly značný finanční přínos v celkovém hospodaření statků. Blíže o tomto statku pohovořím později v rozboru jednotlivých rodin v Lodíně.

Regionální vztahy

Obec Lodín pracovala sice jako samostatný celek, řídila ji obecní rada v čele se starostou, ale v mnohém byla odkázána na součinnost s dalšími obcemi, zejména s městem Nechanice. Kupříkladu četnická stanice byla ve Stračově, pošta v Petrovicích a další instituce v Nechanicích. Samostatná adresa obce byla Lodín pošta Petrovice u Nového Bydžova, soudní okres Nechanice, politický okres Hradec Králové. V Nechanicích měl sídlo okresní soud, notář, nemocnice i obvodní lékaři, dále lékárna, dvě strojírny, pošta, měšťanská škola, učňovská pokračovací škola, pekař Rašín, cukrář Pozler, koloniální a další obchody. Byly zde pořádány i pravidelné trhy, kam chodily ženy z Lodína s nůsemi na zádech prodávat výpěstky ze zahrad, máslo doma vyrobené, vajíčka, drůbež, lesní plody apod. Chodilo se většinou pěšky – bylo to asi 5 kilometrů. Do Hradce Králové to bylo 20 kilometrů. Jezdilo se tam tak, že na kole se dojelo do Sadové na vlak a tím do Hradce. Tam již byly továrny a tím i možnosti zaměstnání pro pracovníky z okolních vesnic. Byly zde i veškeré úřady a instituce vykonávající státní správu v celé oblasti Královéhradecké.

Zemědělské práce

Úvodem k této stati musím předeslat, že všechny práce související s polními pracemi, s obsluhou hospodářských zvířat, zejména koní, krav i prasat byla v té době bez mechanizace,

převážně ruční velice těžká práce. Veškeré polní práce byly navíc limitovány časovými termíny (agrotechnické lhůty). V souhrnu to vyžadovalo pracovat od časného rána do pozdní noci. Polní práce měly vždy prioritu, tomu se muselo vše podřídít. Proto také nová sezóna začínala vždy na podzim. Část polí předurčená pro setí pšenice a žita musela být zorána, uvláčena a připravena k setí. Samotné orání bylo velice náročné. Oralo se rúchadlem (pluh o jednom noži s radlicí). Sedláci do pluhu zapřahali pár koní, chalupníci dvě krávy. Samotný pluh musel hospodář ručně vést brázdu – ve správné hloubce. Bylo to náročné na ruce a nohy, když musel celé pole brázdu vedle brázdy pořádně zaorat. Selo se secí mašinou. Větší sedláci měli vlastní, chalupníci a drobní zemědělci si půjčovali obecní mašinu. Fyzicky náročná práce byla i s přípravou půdy pro řepu a brambory. Začalo to vyvážením hnoje na pole. Hnůj se ručně nakládal na vozy, na poli se zase ručně skládal na hromádky, které se zase následně rozhazovaly, a pole takto prohnojené se zaoralo. Z jara se obdobně připravovala ostatní pole, nasej ječmen, jarní pšenice a oves, případně jetel nebo lučina k sekání na krmivo nebo k usušení na seno. Nasázely se brambory a zasela řepa cukrovka určené na prodej, nebo řepa krmná pro dobytek a drůbež. S řepou bylo mnoho práce. Jakmile vyrazila ze země tak přišlo její okopávání a napodruhé i jednocení. Malými ručními motyčkami v předklonu nebo po kolenou se musel projít a okopat každý řádek. Tato práce se opakovala s odstupem krátkého času 2 krát i 3 krát. Byla to práce velice píplavá a časově náročná. Zde byla příležitost pro chudší ženy z vesnice, aby si šly přivydělat k větším sedlákům nebo na statek, kdy měli řepu nasetou na velkých plochách. Když řepa povyroستla, ještě se ručně plečkovala, s jedním kolečkem a dvěma noži se trhavým pohybem vpřed projížděl každý řádek vyjednocené řepy. Tím se půda jednak zbavila plevele a zároveň nakypřila pro lepší vzrůst. Po zasetí obilovin chodily ženy s dětmi sbírat po polích kamení, které se dostalo oráním a vláčením půdy na povrch. Když obilí trochu povyroستlo, chodilo se znovu po polích a dloubaly se ze země bodláky, které se nosily domů na krmění hus. V měsíci červnu se z luk a polí sušilo seno. U menších hospodářství si vzájemně museli při sekání vypomáhat. Ráno, brzy po úsvitu vyrážely skupiny sekáčů do luk a kosami posekali trávu na řádky. Než se tráva rozházela na sušení, vybraly se z řádků rostliny kmínu, svázaly se do kytic a doma se napíchaly na tyčky u plotu, kde se nechaly usušit. U větších sedláků se k sekání začala používat sekačka. Posekané louky na dálku voněly květinami, které byly právě v květenství. Při sušení sena se veškeré činnosti s tím spojené prováděly ručně – rozhazování, obracení, shrabování, kopení atd. Při sušení jetele nebo lučiny se navíc používalo dřevěných stojanů, protože doba sušení byla podstatně delší.

Po období sušení sena přicházely žně. První neděli v červenci bývala v Lodině pouť. V pondělí po ní se šlo prvně do polí – sekat obilí. Začínalo se vždy ječmenem nebo žitem. Oboje bylo nejdříve zralé. Vše zase jenom ručně. Na kosu při sekání obilí se připevnila tzv. hrabice, aby se posekané obilí rovnalo do řádků. Za každým sekáčem šla žena, která pomocí roubíku ze sekaného obilí vázala snopy. Z desítky snopů stavěly mandelíky, které nechaly na poli k proschnutí. Po nějaké době se obilí na žebřináku odvezlo a uskladnilo do stodol nebo přímo k mlátičce na vyláčení. Pole se potom pohrabovala a strniště bylo podmítnuto harkou. Harkou se obrátila slabá vrstva země, čímž bylo strniště použito jako hnojivo.

Doma se nejdříve ručně cepy vylátala potřebná část žita, poněvadž bylo nejdelší a takto získané nerozdrcené slámy bylo třeba k udělení potřebného množství pověisel na

svázání vymláčené ostatní slámy do balíků k uskladnění. Rovněž se tato ručně vymláčená sláma používala k nacpání slamnůků do postele (nebylo ještě žádných matrací). Po vymláčení ostatního obilí strojní mlátičkou se všechno obilí muselo vyčistit. K tomu sloužila tzv. pucmašina. Měla v útrobičce několik sít s různými velikostmi ok. Hlavním aktérem při čištění byl fukar, jehož otáčením byl vytvořen proud vzduchu, který vyčistil obilí od plev, a třesoucí se síta zase oddělila obilí od plevelných zrníček. Takto vyčištěné obilí mohlo být uloženo na tzv. špejchárky k dosušení. Tam se obilí muselo občas tzv. voršoufy (dřevěné lopaty) obrátit, aby lépe proschlo.

Po skončení žni přicházelo období sklizení okopanin. Vyorávaly se brambory normálním pluhem, řádek po řádku. Vybrané brambory se odvezly do stodol na mlaty. Tam se následně třídily dle velikosti. Zvlášť se daly poškozené, které šly do spotřeby prasatům a drůbeži. Dobré se uskladnily do sklepů nebo krechtů zhotovených na zahradě. Po bramborách se začala sklízet i řepa. Cukrová řepa, která rostla hluboko do země, musela být vyorána (nedzvedávána) zvláštním pluhem o jednom noži (sakovákem), aby se nepoškodila. Řepa se potom očistila od hlíny a naházela na hromádky. Zvláštními kudlami (noži) se potom odřízl chrást od bulvy řepy. Takto ošetřená cukrovka se naložila na vůz a odvezla na obecní váhu. Ta se nacházela na konci Lodína směrem k Janatovu. Zde po odvážení se na hromadách skladovala, odkud byla nákladními auty odvážena do cukrovaru ve Skřivanech k zpracování.

Odpad z cukrové řepy se po vylouhování cukru, tzv. řízky, byly z cukrovaru převáženy zpět k obecní váze, odkud si je podle množství odevzdané řepy odváželi hospodáři domů. Zde tento cukrový odpad prokládali chrástem z ořezané řepy. Tím získali hospodáři vydatnou krmnou směs pro dobytek na zimní období.

Kromě cukrovky se zároveň sklízela řepa krmná, která po svozu domů se ukládala podobně jako brambory buď do sklepa, nebo do krechtů, aby se mohla průběžně odebírat na spotřebu při krmení dobytka. Mnozí hospodáři pěstovali ještě čekanku, která byla dobře placená, neboť šlo o produkt potřebný k výrobě cikorky, nutné k přípravě bílé kávy. Tato byla v námi sledovaném období denně v jídelníčku ve všech chalupách, a to jak při snídani, tak i při večeři. Aby v zimě bylo dostatek krmiva pro dobytek, sekala se na lukách tzv. otava, která po usušení se skladovala doma na půdách domů. Co nejdéle se využívalo zelené krmení včetně různých směsek hrachu a pelušek, které se sely po sklizni obilí jako druhá úroda. Pro krmivo se vysekávala tráva na všech mezích, příkopech, zahradách i sadech. Na závěr této části musím podtrhnout tu skutečnost, že se obdělával každý kousek půdy.

Domácí práce v hospodářství

Souběžně se zabezpečováním polních prací bylo nezbytné denně zajišťovat i množství práce s krmením a obsluhou dobytka, domácích zvířat a drůbeže. Každý den, kromě zimního období se muselo s vozem dojet na pole pro zelené krmení. Po jeho přivezení domů se toto krmení muselo rozložit, aby se nezapařilo. Krávy i koně se krmili třikrát denně (kromě zimy). Ráno v poledne a večer dostal dobytek v mimo zimní období dostatek zeleného krmiva, dále

v putně rozmíchaného šrotu s vodou, koně i trochu ovsu a podle jejich potřeby dostatek vody na zapití. Voda se nosila v putnách od pumpy.

V chlévě se muselo denně poklízet. Pod dobyt看em se musel shrabat hnůj a na kolečku ho odvézt na dvůr. Stání pod dobyt看em se zametlo a na něj se dala jako podestýlka sláma nebo listí odvezené z lesa apod. Krávy i koně se denně hřebelcovali a kartáčovali. V případě velkého znečištění se tato místa omývala vodou. Krávy se ráno a večer musely podojit, samozřejmě ručně. Krmení prasat se dalo třikrát denně, poklizení u nich bylo dle potřeby. Krmit se museli i kachny, slepice, husy, kozy i psi. Krmení dobytka ke konci podzimu a v zimě se provádělo dvakrát denně. Zelené krmivo bylo nahrazeno senem. Seno se mnohdy řezalo spolu se slámou na tzv. řezanku, která se v koších nosila do žlabů ve chlévě.

Koně a hovězí dobytek měli na starosti většinou chlapi, ženy obstarávaly dojení krav, drobné zvířectvo, kozy a drůbež. Zároveň zajišťovaly i stravu pro celou rodinu, dále praní prádla, a to ručně v neckách, což bylo fyzicky velmi namáhavé. Spolu s častými porody dětí, starostmi a péčí o ně – to vše se negativně podepsalo na jejich zdraví. Byly doslova sedřeny a nedoživaly se ani vysokého věku. V souhrnu je možné jenom podtrhnout to, že práce v zemědělství vždy byla nesmírná dřina. Proto je třeba zpětně vysoce hodnotit práci našich babiček, dědů a rodičů, kteří v Lodíně cca před 70 lety žili a procovali i pro lepší život naší a další generace obyvatel.

Jiná zaměstnání

I když jak bylo předesláno, se převážná většina obyvatel Lodína v tehdejší době zabývala zemědělstvím, je třeba připomenout i další řemesla a povolání, která měla v obci zastoupení. Šlo především o ta povolání, která musela pokrýt veškeré potřeby obyvatel vesnice.

Byly to:

Kovář a podkovář

V tomto případě šlo o řemeslo, které bylo nejvíce obyvateli Lodína využíváno. Zdejší kovář byl především výborný podkovář. Jeho služeb využívali majitelé koní i z vedlejších vesnic. Jako podkovář musel umět nejen koně, ale i krávy okovat, ale i vyléčit různé záněty, otlaky a rány u kopyt koní, či paznehtů krav. Každá podkova byla dělána na míru. Koňské podkovy byly opatřeny na léto hladkými a na zimu ostrými ozuby. Podkovy byly vyráběny ručně ve výhni. Po vyrobení se podkova za tepla na krátkou dobu přitlačila ke kopytu koně, aby dobře pasovala. Dobrého podkováře si každý vážil. Souběžně s touto profesí byly zajišťovány i veškeré kovářské práce. Každý kovář byl, skromně řečeno, umělcem. On dokázal ze železa, pouze za pomoci výhně, vykovat nejen potřebné hřeby, šrouby, různé nářadí, kladiva, majzlíky (sekáče na kov), motyky, krumpáče apod. Dokázal „okovat“ i nové vozy, žebříňáky, sáně, zhotovit různá vrata, plot apod. V sezóně bylo jeho denní prací i ostření nožů k pluhům a dalšímu hospodářskému nářadí. Práce kováře byla vždy obdivuhodná, protože neměl v té době žádné svářecí aparáty, ani strojní pily, nebo

rozbrušovačky na kov. Sledovat kováře při práci u kovářiny a výhně, to byl doslova koncert umělce. Kovář i podkovář byl vždy v obci považován za osobnost.

Švec

Švec, to bylo další řemeslo, které využívala neustále každá rodina ve vsi. Proto také byli ve vsi ševci dva. Nebyl sice tolik oceňován jako například zmíněný kovář, ale byl to také mistr nad mistry. Dokázal vyrobit na míru každé nožky nebo nohy krásné střevisky jak do tance, tak polobotky k normálnímu dennímu nošení. Na zimu pro zdejší hospodáře zhotovil pevná pracovní bagančata. Pro sedláky a jejich synky pak vyráběl nové honosné holínky – kožené, nablýskané. To byla jedna z jeho profesních činností – výroba nových druhů obuvi. Druhá, daleko častější činnost ševce v oné době byla práce opravárenská. Převážná většina obyvatel vesnice si nemohla dovést kupovat často novou obuv. Proto byla nucena dávat svoji opotřebovanou obuv ševci k opravě. Ten dokázal při jejich opravách přímo zázraky. Nejčastěji to bylo sice tzv. podrážení bot (nové podrážky) nebo rovnání podpatků, ale on dokázal vyspravit i svrchní část, prošoupané špičky, šněrování i tzv. žraloky (odtržení přední části obuvi od podrážky). Protože v rodině se obuv dědila, bylo neustále potřeba starší obuv nechat opravovat. V místnosti, kde švec pracoval – a to byla mnohdy i obytná místnost rodiny, byl stůl z prkenných desek, na kterém švec vykrajoval kůže při tvorbě nových výrobků, dále menší stolek s přihrádkami pro různě silné floky, což byly dřevěné hřebíčky pro přibíjení podrážek, odkládání kladívka apod. Hlavní součástí jeho vybavení byl verpánek – třínohá stolička potažená kůží, dále švecovské kladívko, dále potěch – což byl kožený řemen, kterým si švec při práci na verpánku přidržoval chodidlem nohy opravovanou obuv na kolenou. Jeho dalším pomocníkem byl vždy velmi ostrý knejp – ocelový nůž, potažený nahoře kůží. Ke své práci používal pouze dva stroje. Šicí stroj a brusku se skelným papírem na broušení přibíjených podrážek nebo pak při výměně kotouče s filcem na leštění výrobků. K dispozici měl i šídlo k děláni potřebných dírek při šití nebo do podrážek při jejich přibíjení. Nítě na šití – dratev si vyráběl průběžně sám. Do dratvě zaplétal štětinu (z divočáků) a pak ji protáhl kalafunou a byla připravena na šití. Účinným pomocníkem v jeho práci byl i švecovský lep, tzv. pop.

Práce ševce byla nesmírně náročná na čas a vše vyžadovalo jeho ruční práci. Musel se velice ohánět, aby uživil rodinu a nikdy z něho nebyl žádný boháč.

Kolář

Kolář, to je něco jako bratr kováře. Většina výrobků koláře putovala ke kováři, který je doplňoval a kompletoval svými doplňky. To se týkalo vždy vyráběných vozů, žebříků, saní, trakařů a tzv. zednických koleček k vození malty nebo hnoje u hospodářů. Mimo takovéto větší celky vyráběl kolář mnoho dalších výrobků, kterých bylo dříve v hospodářství potřeby. Jen namátkou možno uvést hrábě, násady k motykám, krumpáčům, sekyrám, lopatám apod.

Dílna koláře byla vybavena truhlářským ponkem, malou a větší pilou a tzv. pásovou pilou. Z nářadí šlo o různé druhy hoblíků, ručních pil, kladiv, dlát a rašplí. Každý kolář byl schopen kromě svých profesních výrobků zhotovit i drobné truhlářské práce všeho druhu.

Výrobky kolářů potřebovali hospodáři z celé vesnice. Proto také byli v Lodíně tehdy dva koláři.

Zedník

Vyučených zedníků bylo ve vsi několik. Protože zednická práce je práce sezonní, většina zedníků se rekrutovala z malozemědělců. Toto vyplývalo z toho, že trvalé zednické práce nebyly ve vesnici třeba. Některé zedníky měl sice v evidenci stavitel Kuchař z Nechanic. Tyto zedníky zaměstnával na jeho stavbách, jak ve městě Nechanice, tak v jeho širokém okolí. Nebylo to však taky trvalé zaměstnání. Další z místních zedníků jezdili na práci až do Hradce Králové a dál. Aby jejich kvalifikované práce bylo náležitě využito, měl každý u sebe jednoho přidavače, který připravoval maltu, přivázel cihly, přesypával písek apod. Zedník ke své práci potřeboval zednické kladívko, lžici a fanku (velká naběračka), olovnici na svislé vyvážení, vodováhu, tzv. kalfas na míchání malty a zednické kolečko na převážení malty. Zedníci měli jako pracovní oděv bílé montérky a placatou lehkou čepici. Vyučený zedník musel umět pracovat podle stavebních plánů. Ve vesnici byli zedníci využíváni zejména při rekonstrukcích hospodářských stavení a stodol.

Tesař

U tesařů byla obdobná situace jako u zedníků. Byla to práce sezonní, většinou krátkodobá. Taktéž tesaři se museli věnovat z části zemědělské výrobě a chovu domácího zvířectva a drůbeže. Práce Tesařů navazovala většinou na práci zedníků. Specifické na jejich práci bylo, že pracovali ve dvojicích. Jejich práce začínala na zemi přípravou potřebných trámů, latí a prken.

Majitel stavby v předstihu nakoupil a přivezl od lesní správy kulatiny stromů různých rozměrů. Tesaři tyto kmeny stromů (většinou smrků) si položili na nízké dřevěné kozy, přichytili kramlí, aby se netočily a z nich osekáním kolmých stran vyrobili potřebné trámy. Nejprve je osekli na hrubo úzkou sekyrkou a potom dočistili tzv. širočinou. Při osekávání šli proti sobě každý z jednoho konce. Sílu a délku trámů dělali podle plánu celé střechy. Ke své práci používali již zmíněné sekery, dále tesařskou (zahnutou sekeru) s otvorem na vytahování hřebíků, dále měli několik pil a pilek, počínaje tzv. kaprem (pila pro dvě osoby), obloukové pily, rámové, ocasovky tzv. pušvanc. Všechno toto nářadí bylo určeno pro ruční práci. Dále ve své výbavě měli silné dlouhé provazy na vytahování trámů ze země nahoru, na stavbu, kde z nich vyráběli krov nové střechy. Když byl krov dokončen, přibili na vrchol májku s fábory na znamení dokončení prací a mohl se oslavit zapitím tzv. glajcha. Tesaři kromě nových střech byli schopni postavit i srubový seník, kůlnu, či položit do chlévů a maštali nové dřevěné stání (podlahu) pro dobytek nebo koně. Uměli též postavit dřevěnou zvoničku, rozhlednu nebo lednici pro uskladnění ledu pro potřeby řezníka či hostinského.

Řezník a uzenář

Ve vsi v této době byl jeden řezník. Protože většina obyvatel kupovala maso pouze na neděli a ještě nepravidelně, stačil potřebu vesnice pokrýt pouze jeden řezník. Prasata, telata a mladou hovězinu kupoval od místních lidí. Ve svém domě, kde měl prodejnu, měl i porážku

a udírmu. Mohl zvířata nejen porážet, maso tzv. bourat (dělit podle druhů), ale i vyrábět uzeniny. Ty šli více na odbyt než maso. Většina jeho výrobků šla do rodin sedláků a zejména hospody, kde se i v malé míře tzv. vyvářelo. Výhodou a jistotou pro obyvatele vesnice bylo to, že měli záruku čerstvého masa i uzenin.

Cestář

To bylo zaměstnání v tehdejší době na vesnici velmi potřebné. V Lodíně byli dva cestáři. Měli celý rajón působnosti rozdělený na poloviny. Veškeré silnice byly prašné a vyžadovaly neustálé údržbu. To byl jejich denní chléb, jakož i věčné spravování povrchu vozovky vytváření nových propustí pod silnicemi s použitím velkoprostorových betonových rour a udržování příkopů okolo cest. Ty byly vždy vzorně okopány a vyčištěny, jak v samotné obci, tak okolo ní. Při sebevětším letním lijáku stačily odvést veškerou vodu mimo obec do rybníků. Zemina získaná z renovace příkopů byla v úhledných hromádkách uskladněna na tzv. pangenech u příkopů. Za pakatel byla tato zem prodávána hospodářům na zahrady, do kompostů apod. Cestáři byli zaměstnanci okresní správy silnic, dostávali fixní plat.

Prodejny smíšeného zboží

Ve vesnici byly dvě. Jejich provoz zabezpečovaly obchodnice, paní Perná a paní Řeháčková. Sortiment zboží nebyl sice velký, ale byly v něm zahrnuty hlavní druhy potravin, cukr krystal vážený ze žoků, cukr homolový, který se odsekával sekáčem na potřebnou váhu. Ke koupí byl i petrolej do lamp, smetáky a další smíšené zboží. Pro speciální výrobky se muselo jet do Nechanic nebo do Nového Bydžova. Abych nezapomněl na kuřáky, byly v těchto prodejnách k dostání i cigarety (kusový prodej z velkého balení), balíčky různých tabáků - cigaretového i fajfkového, doutníky apod. Noviny, cukrovinky, lahvé pivo, sodovky, nějaký ten alkohol, to vše doplňovalo sortiment nabízeného zboží.

Hostinský

Hospoda v Lodíně byla pouze jedna. Měla výčep, lokál, sál a tzv. zvýšené jeviště. Na dvoře byly samostatné záchodky. Měla i na dvoře zahradní sezení, doplněno o kuželovou dráhu. Taktéž tam byla jako samostatná stavba lednice, kterou využíval jak hostinský, tak řezník. O provozu hospody pohovořím později.

Porodní asistentka

Velký počet dětí si ve vesnici nutně vyžadovalo odbornou pomoc, při porodech. V tehdejší době se nejezdilo rodit do nemocnic. Potřebnou pomoc dávala rodičkám porodní bába – paní Alojzie Vejsová asistovala při porodech, prvních koupáních i odbornými radami v šestinedělí. Byla ochotně vždy k dispozici.

Krejčí – dámské krejčová

I když ve vesnici byl jako jediný krejčí pan Vašina, neměl vždy dostatek práce. Dámská krejčová zde nebyla vůbec. Důvodem byla skutečnost, že skoro nezbytným

pomocníkem, v domácnostech byl šicí stroj. Na něm se podomácku šilo nové na děti i dospělé, spravovalo obnošené, přešívalo ze staršího. Hospodyně touto samovýrobou nejenže pokryly celou spotřebu své rodiny, ale docházelo k různým výpomocím sousedkám. Mnohé z nich se vypracovaly tak, že, ač nevyučené švadleny se vyrovnaly švadlenám odborně vzdělaným.

Studnař

Práce tohoto druhu byly v Lodíně i jeho okolí zajišťovány jediným odborníkem. Práce studnaře byla velice namáhavá. Šlo vesměs o kopané studny, vyzdívané pískovcovými kvádry. Při kopání využíval rumpál na vyvážení materiálu ven a zpětně pro dopravu kamenných kvádrů do studny. Byla to i práce velice nebezpečná. Vykonával ji pan Frýdek. Ještě náročnější pro něho byly opravy studní, které se například bortily dovnitř apod.

Učitel

Tato profese měla nezastupitelné místo při výchově a utváření té nejmladší generace – dětí v Lodíně. Konec první československé republiky a následná německá okupace, to bylo období zvláště náročné pro učitele při výchově mládeže. Vše perfektně zvládl pan řídící učitel Trubač a další jeden učitel. O škole podrobněji pohovořím v jedné z dalších částí.

Lesní – Hajný

Protože v okolí Lodína bylo vždy hodně lesů bylo nutné, aby i tato široká škála činností při zabezpečování života v lese byla odborně řízena. Toto bylo zajištěno panem lesním (fořtem) a jeho adjunktem z lesovny v Lodíně a hajným z hájenky u Janatova. Jejich práce a spolupráce s obyvateli Lodína byla příkladná a v mnohém prospěšná. Zejména šlo získávání palivového dřeva, které bylo hlavním produktem při vytápění domácností. Pomoc vesničanů lesní správě se zase kladně odrazila na čistotě lesa, při úpravě lesních cest a vodotečí, vytažování poražených kmenů stromů koňmi na manipulační plochy apod.

Složení a činnost rodin

Jako přílohu k této části jsem zhotovil pomocný plánec obce Lodín. Do něhož jsem zakreslil přibližné umístění budov jednotlivých rodin. Místa jednotlivých stavení jsou označena pořadovými čísly (nikoli popisnými). Číselné označení jsem započal od začátku obce od Janatova po pravé straně. Kolem celé obce, až jsem skončil severní stranou u školy – směr k Janatovu. Znovu upozorňuji, že jde o pomocná pořadová čísla. A nyní k jednotlivým budovám a rodinám.

Kde co bylo a kde kdo bydlel

1. Obecní váha

Tato velkoplošná váha, na níž se daly vážit i plně naložené povozy byla individuálně využívána i v průběhu roku, ale především na podzim při sklizni řepy.

2. Svatoňovi

Jejich činnost se zaměřovala na drobné podnikání – obchodování. Kupovali, sklízeli a prodávali ovoce. Dále se zaměřovali na sběr lesních plodin (jahody, borůvky, maliny, ostružiny a především hub). Rovněž tak kytice konvalinek a petrklíčů – natrhaných v lese, spolu s ostatními produkty vozili na kolech do Hradce Králové na trh. Měli dvě dcery Marii a Věru. Marie později provdána Pomezná.

3. Sedláčkovi

Jejich obživou byla těžká práce v kovárně. Pan Sedláček byl zručný kovář a podkovář. Byl ale těžce nemocen a v začátku námi sledovaného období zemřel. Měli jedinou dceru Marii. Protože práce kovářská byla ve vesnici nezbytně potřebná, přišel do kovárny vypomoci jeden z bratrů Strnadových, kteří vlastnili kovárnu v Petrovičkách, kteří byli kovářskému řemeslu vyučeni. Později ho paní Sedláčková pojala za muže. Tím zde pokračovala kovárna pana Strnada. Měli spolu syna Josku.

4. Bartoňovi

Protože se v tomto případě jedná i o moji rodinu, chci o ní uvést následující. Rodiče měli spolu 4 děti. Růžu, Josku, mne Frantu a Vaška. Vlastnili malé hospodářství, což na obživu nestačilo. Pokud byla práce, přivydělával si tatínek prací zednickou. Bratr Josef se též vyučil zedníkem. Bohužel právě v tomto období, o kterém vyprávím, a to v roce 1937, zemřela sestra Růža, v roce 1939 maminka, v roce 1944 tatínek a v lednu 1946 bratr Josef. Od smrti maminky k nám přišla tatínkova sestra, naše teta Faltová, která s námi v Lodíně žila až do své smrti.

5. Noskovi

Jejich hospodářské stavení bylo již postaveno v modernějším stylu. Obytné poschodové budovy, moderní chlévy i stodola. Měli dva syny. Slávek byl učitelem, Franta pracoval doma v hospodářství. Malá zajímavost, on měl v té době sice malé, ale funkční auto – skříňovou airovku.

6. Bělohoubkovi

Také vlastnili novější budovu včetně stodoly a chléva. Hospodařili jako většina zemědělců v obci. Hospodyně, paní Bělohoubková, se do této usedlosti přivdala z Podolít. Za muže si vzala Josefa, jednoho ze dvou bratrů. S ním měla syna Pepíka. Bohužel, její manžel poměrně mlád zemřel. Takže na hospodářství zůstala se synem. Malá perlička – v současné době (rok 2011), byla nejstarší obyvatelkou Lodína s věkem 97 let.

7. Valentovi

Pan Valenta byl vyhlášený odborník v tesařině. Byl tomuto řemeslu vyučen a také se touto prací živil. Měli při tom malé hospodářství. Pan Valenta pracoval ve dvojici s panem Chmatilem. Tato dvojice byla vyhlášená právě v tesařině. Paní Valentová obstarávala domácnost a hospodářství. Po úrazu přišla v zápěstí o jednu ruku, ale vykonávala nadále všechny práce, včetně dojení jejich dvou krav. Měli tři syny. Frantu, Tondu a Josku.

Franta se vyučil kovářem, ale při kovařině přišel o jedno oko. Tonda se vyučil krejčím a Joska se truhlářem.

8. Horáčkovi

Zde bydlel pouze děda Horáčků. Syn se snachou bydleli někde u Hradce Králové a dost často do Lodína za dědou jezdili. Měli dvě děti, Mirka a Růžu. Tato dědova vnoučata u něj byla velice často, zejména o prázdninách. Byli to naši vrstevníci a byli našimi kamarády.

9. Draštíkovi

Bydleli v tzv. uličce hned za Valentovými. To byli tzv. bezzemci, neměli vlastní půdy. Chovali pouze kozy a krávu na mléko. Pan Draštík byl obecním sluhou – strážníkem. Měl tmavou čepici tzv. brigadýrku, kožený pás přes rameno a na něm zavěšený bubínek. Když bylo třeba občanům od obecní rady nebo starosty něco sdělit, šel to pan Draštík vybubnovat. Chodil po vsi, pronikavě bubnoval na určitých místech, když lidé vyšli před své domy, hlasitě přečetl vzkaz, nařízení, případně další informace pro občany. Draštíkovi měli tři děti. Nejstarší Marii, Láďu a Mílu. Obě mladší děti byly postižené, mentálně zaostalé. Péče o ně se samozřejmě přenesla na jejich sestru Marii, která tím měla i svoje mládí ztížené.

10. Kuchařovi

Dům plný žen. Měli pět dětí – samé dcery. Od nejstarší – Marie, Božena, Jarmila, Jiřina a Zdenka. Rodiče měli co dělat, aby poměrně početné rodině zajistili slušnou obživu. Přesto všechna děvčata chodila pěkně upravená. Byla to skvělá rodina.

11. Galovi

Jejich hospodářské stavení bylo v těžce uličce. Bylo prostornější, kromě hovězího dobytka měli i koně. Zabývali se zemědělstvím. Měli syna Josefa.

12. Kulichovi

I zde šlo o rodinu malozemědělce. K obhospodařování polí malého rozsahu používali kravského potahu. Žádné honosné výdělky v hospodaření – spíše živoření, jako u převážné části obyvatel vesnice. Měli dvě děti – Marii a Josku.

13. Dvořákovi

Pan Dvořák byl ševcem, který se ve své profesi zabýval převážně opravami obuvi. Práce měl stále dosti, ale malé opravy mnoho nevynášely. Pěstování základních plodin na malých políčkách a doma drobného zvířectva a drůbeže zajišťovali obživu pro početnou rodinu. Z dětí měli Josku, Frantu a Růžu??, dvojčata Oldu s Boženou. Skromná, pracovitá rodina.

14. Chmatilovi

Pan Chmatil byl tehdy odborníkem na tesařské práce a spolu s panem Valentou pracoval ve dvojici. Tato dvojice byla na již zmíněné práce velice žádána. Ani tato rodina nebyla

výjimkou a zabývala se zemědělskou malovýrobou. Měli syna a dceru. Joska byl mladší ze sourozenců. Byl i mým kamarádem.

15. Bednář

Starší manželský pár se staral jen o drůbež a drobná zvířata.

16. Kuchařovi

Jejich stavení bylo umístěno v zahradě – u rybníčku Čeperka mezi tzv. uličkou a hlavní silnicí. Měli dceru Růžu.

17. Štanclovi

V té době jejich rodinu tvořil Josef s maminkou. Jejich obživa spočívala taktéž na bázi zemědělské výroby ve zcela malém měřítku. Bylo to jedno z chudších hospodářství.

18. Caldrovi

Pan Caldor byl řezník a uzenář. Ve svém domě měl jak porážku, tak výrobu uzenin a prodejnu svých výrobků. Sám dobře reprezentoval cech řezníků a uzenářů. Byl silnější postavy, červený obličej, v puse většinou doutník, Při výkupu prasat od místních hospodářů si nechal prase vypustit na dvorek toho kterého domu a odhadem nabídl kupní cenu – bez vážení. Eventuálně se i smlouvalo, ale vždy bylo dosaženo dohody. Praseti pak hodil na zadní nohu oko z provazu a pravit: „Odved'te ho na můj dvorek“ a šel o dům dále. Jejich syn Franta měl jednu ruku trvale pohmožděnou až po zápěstí. Obchod jim dobře vynášel. Byli jednou z bohatších rodin na vesnici.

19. Okrouhlíkovi

Měli velice malé hospodářství, na kterém pracoval především starý pán Okrouhlík. Mladí měli dvě dcery. Další podrobnosti o rodině neznám.

20. Svatoňovi

Manželé Svatoňovi byli postarší lidé, měli syna Miroslava. Ten byl absolventem střední školy s maturitou a pracoval v Hradci Králové. Denně dojížděl k rodičům do Lodína.

21. Noskovi

Měli dost velké hospodářství. Výstavbu hospodářského stavení v moderním stylu, vlastnili pár koní a další hovězí dobytek. Byli to Sedláci. Syn Jarda absolvoval hospodářskou školu. Pan Nosek byl v obci starostou po celou dobu, o níž se v tomto vyprávění jedná.

22. Myslivcovi

Další sedlácká usedlost. Kromě polností vlastnili i les, ve kterém se nacházel i tzv. písák. Zde se těžil písek, jehož prodejem se získávaly potřebné finanční prostředky. Měli i pár zdatných koní.

23. Markovi – Macháčkovi

Prostorná hospodářská usedlost se dvěma obytnými domy, chlévy a velkou stodolou, tvořily velký sedlácký celek. Markovi, kteří tento celek vybudovali a dlouhá léta na něm hospodařili, měli dceru, která se provdala za pana Macháče z Praskačky u Hradce Králové. Markovi, kteří už byli starší lidé, předali hospodářství dceři a zeťovi, kteří na tomto gruntě pokračovali. Rodiče, tak jak to na vesnici chodilo, odešli na vejmínek. Bydleli i nadále v jednom z obytných domů na nádvoří. Pan Macháč zdárně rozvíjel a modernizoval celé hospodářství. Měl krásné koně, novou mechanizaci ve svém strojovém parku. Bohatší sedlácká rodina.

24. Markovi

Oproti bohatým sousedícím jmenovcům byla tato rodina podstatně chudší. Pan Marek byl kolářem, v jedné místnosti malého domku na výpadovce k Nechanicím. Jeho manželka vypomáhala při sezóních pracích u sedláků. Aby si něco přivydělala pro svoji domácnost. Měli dvě děti, Boženu a Jardu.

25. Frýdkovi

Pan Frýdek se kromě 5 různých dělnických prací zabýval studnařenou. Kopal a kamenem vyzdíval nové studny. Také opravoval staré a bortící se stavby. V této době každé hospodářství, každý domek měl svou studnu, takže studnařina byla vždy potřebná a pan Frýdek to uměl. Měl dceru a syna, Martu a Josku.

26. Dvořákoví

Další rodina Dvořákových, kde hlava rodiny byla ševcem. Tento pan Dvořák byl excelentním obuvníkem, který vyráběl množství nové obuvi. Vyučil v tomto oboru i Láďu Petráčka. Kromě své hlavní řemeslné činnosti režíroval i divadelní představení ochotnického spolku. Dvořákoví měli dva syny Josku a Jardu.

27. Šolcovi

Pan Šolc byl cestářem. To bylo jedno ze zaměstnání, které mělo jakousi definitivu. Nemusel se strachovat, zda práce bude či nebude. Pamatují si, že měl čepici s jakýmsi odznakem, prokazující jeho profesi. Měl Těžkou, ale záslužnou práci. Kamení tam roztloukal, silnici spravoval ku prospěchu celé obce.

28. Šolcovi

Jde o další rodinu Šolců, bratra pana Šolce cestáře. Jejich dům byl posledním v řadě směrem k Nechanicím.

29. Koniček

Starý pán žil zde osamocen. Na zahradě měl u stodoly výborné hroznové víno.

30. Chlumert

Podrobnosti o rodině neznám.

31. Lanarovi

Měli dva syny Frantu a Josku. Franta doma hospodařil, Joska dojížděl někam do zaměstnání. Pamatuji si ho jako dobrého fotbalistu.

32. Košťálovi

Chudá dělnická rodina, bez vlastních pozemků. Měli tři děti Frantu, Marii a další dceru, která silně kulhala. Tato rodina se jako jedna z prvních po válce odstěhovala do pohraničí.

33. Zvoníčkoví

Chudí zemědělci. Měli dva syny Karla a Josku. Karel pracoval v Hradci Králové jako úředník. Joska byl doma, byl výborným brankářem fotbalového klubu AFK Lodín. Bohužel byl začátkem roku 1945 ze zahrádkou pana Drbohlava zastřelen Němci.

34. Hofman

Drobný zemědělec.

35. Brzákovi

Rodina, která se zabývala zemědělskou výrobou. Zvláštností u nich bylo, že jako tažných zvířat používali volky. Měli syna Josku a o hodně let později dcerku.

36. Emanovský

Vlastnili dosti velké hospodářství, měli i koně. Patřili proto do skupiny sedláků, kterým se nevedlo špatně. Měli syna Jindru, který jako většina selských synů si liboval v tom, že ve svátek či v neděli nosil rajtky a vysoké, vždy naleštěné boty.

37. Hasičská zbrojnice

V ní byla garážovaná ještě ruční hasičská stříkačka, která bývala tažena párem koní. Součástí zbrojnice byla i věž na sušení hadic a v ní byl zvon. Na něj se zvonilo většinou při úmrtí někoho z obce nebo při významných svátcích. Ve válce zvon zmizel.

38. Pastouška

Malý domek o dvou malých místnostech s předsíňkou. To bylo obydlí pro osoby, které přišly o veškerý svůj majetek, neměly kde bydlet. Nebo to byly osoby, které se z obdobných důvodů vrátily do Lodína z jiných koutů republiky nebo i světa a měly zde tzv. domovské právo. Podle tohoto zákona z první republiky se o ně musela obec postarat – ubytovat je a dát jim jídlo. Takovéto osoby byly ubytovány v pastoušce a jídlo střídavě dostávaly od sedláků a chalupářů v obci, a to do doby, než si našly nějakou práci. Hodnotu jídla si většinou u sedláků odpracovaly při úklidu a podobně. Většinou v této pastoušce bydlely přestárlé osoby.

39. Novák

Osamocený starý pán.

40. Podrazilovi

Pan Podrazil pracoval jako cestář. Spolu s panem Šolcem měli rajón okolo Lodína rozdělený na polovinu pro každého. Pan Podrazil byl jediný ve vsi ruským legionářem. Měli pět dětí Josku, Vaška, Růženu, Jarmilu a Jardu. Po skončení války se odstěhovaly do pohraničí za lepší obživou.

41. Okrouhlíkovi (Okrouhličti)

O této rodině toho mnoho nevím. Mám za to, že pan Okrouhlický jezdil se sousedem Dvořákem za prací do Hradce Králové.

42. Dvořákovi

Pan Dvořák jezdil za prací do Hradce Králové. Mimo to byl výborným hudebníkem. Hrál na klarinet a saxofon u pana kapelníka Pilce v Nechanicích. Jako hudebník byl velice žádaný.

43. Lesovna

Nově vystavěná budova kromě bytu pro pana lesního a ubytování pro adjunkta měla i kanceláře a část hospodářských prostor. Pan lesní vlastnil motocykl Jawa 250 a pan adjunkt zase Jawa OGAR 350. Podle zvuku motorčky jsme věděli, kdo z nich jede na čekanou do hájenky k Janatovu.

44. Šolcovi

Pracovali na svém hospodářství obdobně jako většina obyvatel Lodína. Měli jednu kobyly, k níž připřahali jednu krávu. Výsledky svého hospodaření zařazovali do střední vrstvy – chalupářů. Dcera Růža.

45. Markovi

Další z chudších rodin. Neměli snad ani vlastního pole. Pan Marek pracoval jako dělník v náhodných zaměstnáních.

46. Pavlíčkovi

Mladý pan Pavlíček vystudoval stavařskou školu a pracoval jako stavitel – projektant v Hradci Králové. Jezdil na starším motocyklu cizí výroby.

47. Podaný

Synové Franta a Joska žili a pracovali s maminkou na menším hospodářství. Neměli to vůbec lehké. Byli však pracovití, a tak to vcelku zvládali – vedli si dobře. Joska byl i mým kamarádem.

48. Podhajský

To byla jedna z nejchudších rodin ve vesnici. Neměli svoje pole ani dobytek, chovali jenom kozy, aby měli aspoň mléko. Byla to též nejpočetnější rodina. Měli 13 dětí. Nebudu

je vyjmenovávat. Rodiče pracovali příležitostně u sedláků na sezónních pracích a brali jakoukoliv práci, aby zajistili obživu celé rodiny.

49. Papoušek

O rodině nemám potřebné informace.

50. Ryba

Zde bydleli a pracovali dva starší, ale svobodní bratři.

51. Knajfl

O rodině nemám potřebné informace.

52. Kubánek

O rodině nemám potřebné informace.

53. Vejsová

Paní Vejsová byla v domě sama. Pracovala jako porodní bába. Tato samostatná profese by ji neuživila. Proto chovala kozy a drůbež. Měla též plemenného kozla, jediného ve vesnici. Tohoto kozla připouštěla na kozy chovatelů z vesnice, když se takzvaně prskaly.

54. Kučerovi

Chudší rodina bez vlastních pozemků. Dvě děti, Vlasta a Mirek. Pak Kučera pracoval jako příležitostný dělník. Po panu Drašíkovi byl obecním sluhou. Věnoval se práci v ochotnickém kroužku, sám hrával divadlo a posléze se věnoval psaní Lodínské Kroniky.

55. Kuželovi

Kuželovi pracovali na svém středně velkém hospodářství. Měli i pár koní. V zemědělské výrobě si vedli velmi dobře.

56. Frýda

Podrobnosti neznám.

57. Bednářovi

Byli to starší lidé – na vejmínku. U svého stavení měli velkou zahradu, přes niž se zkratkou chodilo od hospody okolo lednice pana Caldra, směrem k rybníku Vejmol.

58. Gracíkovi

Měli dvě dcery. Pan Gracík byl snad elektrikářem. Po celé vsi prováděl elektrorozvody a různé opravy elektrického vedení.

59. Dvořák

K rodině nemám informace.

60. Dítětovi

Pracovitá a spořádaná rodina. Vlastnili ne velké, ale pěkné hospodářství. Svým nasazením při plnění úkolů v zemědělské výrobě dosahovali dobrých výsledků. Měli jedinou dceru, hezkou jako obrázek. Joska Chmatilů si ji uměl vybrat pro manželství.

61. Oblovi

Ani zde nemám žádné informace.

62. Frýda

Nemám žádné informace

63. Pazderkovi

Novější stavení, menší hospodářství, vždy upravené a dobře vedené. Měli dva syny, Josku a Bohouše, který byl mimo jiné dobrým fotbalistou.

64. Rybářovi

Měli střední hospodářství a zabývali se výhradně zemědělskou výrobou. Kromě hovězího dobytka měli i jednoho koně. Syn Lád'a a dcera Zdeňka pomáhali doma v hospodářství.

65. Novotný

Taktéž i tato rodina se zabývala zemědělstvím. Dva dospělí synové Franta a Jarda byli hybnou silou v hospodářství. Oba byli svobodní.

66. Perný

Jejich hospoda byla prostornou budovou. Uvnitř byl výčep, prostorný lokál, v němž se většinou v neděli odpoledne scházeli chlapi z vesnice na pivo, na mariáš a vzájemně se pobavit. Vedle lokálu byl velký sál. V něm se pořádaly taneční zábavy, bály i divadelní představení. Ve východní části sálu bylo zvýšené jeviště s oponou využívané ochotníky pro divadelní hry nebo pro sezení při zábavách a bálech. V tomto prostoru kraloval pan Perný jako hostinský. Součástí budovy byl i obchod se smíšeným zbožím, kde zase vládla paní Perná. Měli dvě dcery Evu a Růžu a syna Josku.

67. Drbohlavovi

Vlastnili středně velké hospodářství. Řadili se do skupiny sedláků. Vlastnili pár koní a v hospodářství si vedli velice dobře.

68. Svatoňovi

Měli velké sedlácké hospodářské stavení o dvou obytných budovách pro rodiče a mladé. Joska kromě vypomáhání doma byl ještě zaměstnán na statku u pana Petříka. Starší jeho bratr vedl hospodářství. Svatoňovi kromě zemědělské výroby, což bylo jejich hlavní činností, chovali i plemenného kance. Prasnice z celé vesnice určené na chov, když se takzvaně boukaly, byly připouštěny právě tímto kancem, což přinášelo další, i když malý, finanční přínos do rodiny.

69. Vašinovi

Pan Vašina byl krejčím a touto profesí se i živil. Paní mu v tomto vypomáhala. Měli dvě dcery Máňu a Milušku a syna Josku.

70. Petráčkovi

Jedna z těch chudších rodin v Lodíně. Pan Petráček dost brzo zemřel. Vlastnili malé hospodářství. Jejich rodina byla velice početná. 7 bratrů – Vašek, Joska, Jarda, Láďa, Olda, Franta a Jindra, 2 dcery Jarmila a Růža.

71. Seifertova

Zde žily a pracovaly dvě sestry ve velice skromném hospodářství.

72. Čížkovi

Vlastnili malé hospodářství a tím jejich obživu zajišťovala zemědělská výroba. Pan Čížek si přivydělával na sezonních pracích. Spořádanou a pracovitou rodinu kromě rodičů tvořily 4 děti – Milada, Joska, Marie, Láďa. Doplňovala ji i babička.

73. Šrámovi

Také u nich se jednalo o jednu z chudších rodin. Velice malé hospodářství by nestačilo zajistit plně obživu rodiny. Proto syn Josef dojížděl za prací do Hradce Králové. Pepík, jak jsme mu říkali, byl bohužel tělesně postižen, měl tzv. hrb. Byl však velice pracovitý a uměl si potřebné peníze vydělat.

74. Podrazilovi

Měli též velice malé hospodářství, dvě krávy a trochu drůbeže, prase. Proto i syn Jarda musel přivydělávat. Jezdil za prací do Hradce Králové jako mnoho dalších chlapců z vesnice. Měli ještě dceru Zdeňku. Ta byla v té době ještě školačkou.

75. Langerovi

Do Lodína se přistěhovali dva bratři Langerové a postavili si zde pěkný dvojdomek. V jednom bydlel starší z nich, který pracoval někde mimo Lodín a zde jenom bydlel s manželkou. Druhý z bratrů, Bohumil, byl kolář a toto řemeslo provozoval i zde v Lodíně. Měl na dvorku postavenou dílnu a v ní vyráběl vše, co s kolařinou souviselo. Byl velice zručný a vyhledávaný řemeslník ve svém oboru. Vlastnil i motocykl Jawa. Sám již v tehdejší době si vyrobil motorové sáně, jakéhosi předchůdce dnešních sněžných skútrů. Korba těchto saní byla ze dřeva, motor do nich na zimu přendával z motorky, řízené byly volantem. Pohon těchto saní nebyl řešen sněžnými pásy, ale kolem, jež mělo tupé ozubení. Sáně pro dvě osoby se pohybovaly velice svižně jak po cestách, tak zejména na rybnících po ledě.

76. Není záznam

77. Vodičkovi

Vlastnili malé hospodářství, kravský potah a nemnoho strojního vybavení. Měli tehdy ještě malou dcerku. Josef Vodička byl v onu dobu velitelem dobrovolného hasičského sboru.

78. Řeháčkovi a Kadenbachovi

V tomto jediném stavení bydleli, jak shora uvedeno, dvě rodiny. Samé ženy bez jediného chlapa. Paní Řeháčková, vdova se třemi dcerami – Růžou, Martou a Danou. Měly v jedné místnosti prodejnu smíšeného zboží. Nejsem si jist, ale myslím, že paní Řeháčková měla ještě syna, neboť jí Honza Řeháčků z Hořic vozil na motorce v proutěném koší uzeniny do její prodejny. Holky pomáhaly mamince v obchodě a byly moc fajn. Paní Kadenbachová byla též vdovou. Měla u sebe ještě jednu sestru a dvě vlastní dcery – Slávku a Květu. Celkem 8 žen, ale žádný chlap v jednom domě. Na jejich dvoře byla studna, ke které jsme chodili i my pro pitnou vodu. Nevím, ale proč, měli jsme vlastní studnu.

79. Vojtěchovi

Velká hospodářská usedlost se vyznačovala dvěma obytnými budovami, starší rodiče bydleli na vejmínku. Měli dva dospělé syny Ádu a Frantu. Oba pracovali na této sedlácké usedlosti. Měli krásné koně, Franta vlastnil motorku a ve volném čase spolu s Láďou Drábkovým cvičili své mladé koně, na což jsem se velice rádi díval.

80. Petříkovi

Vlastnili největší a nejmodernější statek nejen v Lodíně, ale v celém okolí. V jejich majetku bylo i nejvíce polností, státní hřebčinec, stanice plemenných býků, veškerá moderní mechanizace včetně prvního traktoru ještě s ozubenými koly a pohonem na dřevoplyn. Na potřebné práce trvale zaměstnávali dvě deputátnické rodiny, dále Pepíka Svatoně z vesnice, služku pro domácnost a na sezonní práce najímali další obyvatele Lodína. Statkář František Petřík byl velice vzdělaný, inteligentní pán. Vlastnil auto značky Škoda. Oženil se s dcerou majitele neb ředitele semtínské továrny u Pardubic. Jejich svatba byla velkou událostí i pro samotný Lodín. Svoji novomanželce koupil pan Petřík nové auto Škoda Populár s bílými pruhy na pneumatikách, vlastního krásného koně – bělouše, na kterém sama jezdila nebo jezdila v létě na dvoukolové bryčce, jejíž kola byla již tehdy opatřena gumovým potahem. V zimě s tímto koněm jezdila na lyžích, kdy měl kůň na sobě jen lehký postroj a paničku takto tahal za sebou. Taktéž se s ním projížděla na krásných saních. Na zahradě měla vybudovaný i vlastní bazén s altánkem. Petříkovi měli spolu dvě děti – Věrku a Káju. Jedna jejich deputátnická rodina byli Jůvovi. Měli dva syny – Jardu a Jirku. Paní Jůvová ve snaze zastavit splašené hřebce zapřažené do žebříňáků přišla o nohu. Tato rodina se po válce odstěhovala do pohraničí, aby samostatně hospodařili.

81. Kalenských

Rodina bydlela ve starém rodinném domku s doškovou krytinou. Pan Kalenský pracoval jako námezdní dělník u statkáře Petříka v jeho písáku. Zde ručně kopal, přesíval

a připravoval různé kvalitativně rozdílné písky pro následný prodej. Navíc zde vyráběl cementové roury různého průměru do různých mostů a propustí. Měli tři děti – Pepíka, Růžu a Frantu. Pepík jako pilot Československé armády odešel před obsazením Československa Němci do Anglie, kde působil i nadále jako pilot u letectva. Byl bohužel při jednom z bojových letů ve válce sestřelen. Do vlasti se již nikdy, kromě z nebe, nepodíval.

82. Drábkovi

Velké sedlácké hospodářství na konci vesnice směrem k Petrovicím mělo dvě obytné budovy. V hlavní chalupě bydleli Drábkovi, v menší Samkovi – příbuzní, kteří jim v hospodářství pomáhali. Vlastnili dosti pozemků, kus lesa s písákem, krásné koně, hovězí dobytek atd. Byla u nich zaměstnána i jedna služebná, Měli dva syny a dvě dcery – Pepíka, Láďu, Hedvu a Růžu. Po válce se Láďa oženil s jejich služebnou Zdeňkou. Ti se zakrátko odstěhovali do pohraničí, kde na statku dále hospodařili. Doma zůstal Pepa, který převzal od rodičů celé hospodářství. Samkovi tam s dcerou Miluší i nadále bydleli.

83. Trubačovi

Stará Chalupa bez hospodářského zvířectva sloužila jako obytná budova pro jejich rodinu. Měli dceru Miluší a syna Slávka. Slávek vystudoval tzv. učitelák a Miluše se provdala za učitele Pozlera. Pan Trubač byl řídícím učitelem ve škole.

84. Kulichovi

Zde bydlela paní Kulichová s dospělým synem Pepou, který byl muzikantem - výborným trumpetistou. Když v letních podvečerech trénoval a na závěr zahrál večerku, to se rozléhalo po celé vsi.

85. Škola

Jednopatrová prostorná budova. V poschodí byly dvě třídy, jedna pro 1. – 5. ročník a druhá pro 6. – 8. ročník. Obě třídy byly vybaveny pevnými školními lavicemi s kalamářem na inkoust, otevřenou zásuvkou na učení a pevnou lavicí pro dva žáky. Tyto lavice byly řazeny do tří řad vedle sebe. Mezi nimi uličky. Před lavicemi byl vystouplý tzv. stupínek se stolkem pro učitele. Nad stupínkem visela tabule. Zadní stěna tříd byla opatřena věšáky na svrchní oděvy žáků. Dřevěná podlaha byla vždy o prázdninách napouštěna červenou kربولí. Záchodky byly na druhé straně chodby. V přízemí školy byl služební byt pro pana řídícího, pokoj pro dalšího učitele a dva kabinety pro školní pomůcky. Ke škole patřila zahrádka, kterou obhospodařoval pan řídící Trubač. Dále zde byl školní dvorek, kde v hodinách tělocviku při dobrém počasí jsme cvičili. Do této školy chodily děti z Lodína i Janatova. Zde prošli první až osmým ročníkem a ukončili tak povinnou školní docházku. Při tzv. propadnutí ji ukončili i v nižších ročnících. Nadanější žáci v této škole absolvovali pouze pět roků a pak přešli na měšťanskou školu v Nechanicích, kde dochodili další tři roky povinné školní docházky. Navíc zde mohli (ale nemuseli) absolvovat devátý ročník, tzv. jednoroční učební kurz. Při této škole pracovala i tříletá učňovská škola, která zajišťovala teoretickou přípravu učňů různých řemesel z okolí Nechanic. V neposlední řadě k lodínské škole se chci zmínit o tehdejší výuce

náboženství na této škole. Tento předmět výuky byl dobrovolný. K výuce římskokatolického vyznání docházel pan farář z Petrovic, kdy byl i kostel. K výuce československého náboženství dojížděl pan katecheta z Husova sboru v Novém Bydžově. V rámci tohoto vyznání byly ve škole občas konány mše, při nichž byly křtěny malé děti a biřmovány i větší děti. Zde jsem i já přijal při biřmování i další křestní jméno Josef. Závěrem k této části o naší škole chci s lítostí připomenout onu tragickou událost, která nejen školu, ale celou vesnici postihla. Bylo to, že pana řídícího Trubače sebralo gestapo, poslalo ho do koncentráků v Terezíně, kde pan řídící nepřežil a těsně před koncem války zemřel.

Jak se tehdy žilo

Je třeba předeslat, že se jedná o předválečná léta, konec třicátých let minulého století. V celé vesnici, až na pár sedláckých rodin, vládla chudoba. Obživa rodin, zejména s větším počtem dětí byla nesmírně náročná. Žilo se velice skromně. Tato chudoba však na druhé straně vesničany stmelovala. Rodiny si vzájemně vypomáhaly při různých náročných pracích i při obživě. Protože převážná část vesnice se zabývala zemědělskou výrobou a chovem domácích zvířat a drůbeže, odvíjela se od toho i strava. Byla mnohdy jednotvárná a z nedostatku časových možností i jednoduchá. Tradiční denní jídlo k snídani a večeři byl chléb a bílá káva. Chléb byl doma pečený, mléko vlastní, černá káva z praženého žita a cikorky. V poledne byly vždy polévky – bramborové, zeleninové, hrachové, česnečky, zelňačky, chlebové, vajíčkové, někdy i slepičí a ve svátek, o pouti nebo posvícení i hovězí. Jako hlavní jídlo byly ponejvíce brambory s omáčkou, a to na střídačku rajská, křenová, cibulová, povídllová, koprová, okurková, gulášová, výjimečně i svičková.

Tyto omáčkové pokrmy střídaly různé nákypy, rýžový se sušenými švestkami, se strouhanými jablky, knedlíky kynuté s povídly nebo jiným ovocem, krupicové nebo hrachové kaše, bramboráky, lívance, amolety, jahelník, nudle s mákem, kucmoch s mákem apod.

Ve sváteční dny byly k obědu i masitá jídla, především z vlastních zdrojů – maso drůbeží, králíci, uzené vepřové, kachna či husa. Večeři doplňoval chléb s máslem, míchané vejce, zbytky od oběda.

Nedělní stravu doplňovaly i buchty s tvarohem nebo povídly, různé mlýnky s ovocem a koláče pro slavnostní příležitost.

V chudších rodinách, které neměly vlastní výrobu zemědělských produktů, byl jídelníček daleko, daleko skromnější.

Kdo si v hospodářství choval i vepře a mohl si dopřát vlastní zabíjačky, většinu masa tzv. naložil a následně vyudil, aby mu takovéto maso dlouho vydrželo k postupnému konzumování. Při zabíjačce samotné se praktikovala tzv. roznáška – výslužku z kousku masa, ovaru, kroupového prejtu, jitrnice a polívky roznášely děti příbuzným nebo dobrým známým. Takováto výslužka se jim recipročně vracela při zabíjačkách u těchto rodin.

Pro zajištění doplňků stravy se vařila povídla, z ovoce se sušily křížaly, jablka a hrušky se na zimu ukládaly na půdu do sena, sušily se švestky a do štandlíku se nakládalo zelí, aby v zimě byl dostatečný přísun vitamínů.

Vaření čajů bylo taktéž zabezpečeno sběrem lipového květu, heřmánku, malinového a ostružinového listí, které se nasušilo do zásoby. Obdobně sběr a sušení hub zpestřovalo jídelníček rodiny.

K pečení domácího chleba se musel v tzv. zadělávací díži neustále udržovat kvásek pro další pečení. Tohoto kvásku se různě užívalo při vaření kysela jako hlavního jídla k obědu.

Při pečení chleba jsme se jako děti těšily na zvláštní dobrůtku. Těsně před vkládáním chleba do pece se vyhrabávalo žhavé uhlí na hromádky u dvířek pece. Pec se vytřela mokrým hadrem a pak se tam sázely bochníky chleba. Navíc okolo žhavého uhlí se daly píci tzv. podplamenice. Něco jako vdolky, které po upečení krásně voněly, byla to opravdová pochoutka. Na podzim při sklizni cukrovky se takto zase pekly řepánky, placky nadívané hmotou z cukrovky.

Souběžně v tomto podzimním období se z cukrovky vyráběl sirup a z něho se pekli vynikající perník. Tolik o jídle a celkovém stravování v tehdejší předválečné době.

Aby po tomto shrnutí nedošlo u někoho k domněnce, že se naši předkové v době 1. Čs. republiky starali pouze o jídlo, je nutno rozebrat i další jejich činnosti, kterým se museli věnovat.

Topení v chalupách

Začít můžeme obdobím pozdního podzimu a zimy samotné. Prvotně šlo o zabezpečení potřebných zásob dřeva na topení. Dřevo bylo, možno říci, hlavním dosažitelným produktem, kterým se tehdy topilo. Bylo praktikováno to, že chlapi z vesnice chodili na krátkodobé výpomoci pracovat do lesa. Jednalo se o údržbu lesních cest, alejí a vodotečí nebo o čištění lesa apod. Za tyto služby lesu dostali od lesní správy souhlas k samovýrobě palivového dřeva pro svoji rodinu. To bylo prováděno podle pokynů hajného pana Bělohoubka. Šlo o probírky lesa tzv. „provázku“. Na přidělené ploše se vyřezávaly mladé stromky různě pokřivené, dvojáky, nevhodné pro další regulovaný vzrůst lesního porostu. Zároveň se vyčistilo i nežádoucí chroští. To vše se dávalo na hromady a po ohodnocení panem hajným se příslušná malá částka zaplatila na lesní správě. Potom každý své hromady odvezl domů ke zpracování. Nejdříve se vyřezalo silnější dřevo, pořezalo na polínka, rozštípalo a srovnalo na dvoře k plotu do štosů nebo do prostorných, značně vysokých homolí. Slabé dříví, větve a roští se sekaly a svazovalo do otýpek, které byly předurčeny na zátop nebo do kamen při pečení buchety, aby byl získán dlouhý plamen až po troubu.

Takto zpracované dříví se nechalo alespoň rok na dvorku proschnout a potom se většinou přemístilo do kůlen. Někteří z chlapů chodili na sezónní práce do lesa, za což byli lesní správou finančně odměňováni. Navíc získali i tzv. deputátní dřevo. Z lesa byl získáván další druh topiva v podobě šišek, které jsme jako děti sbíraly do přistaveného vozu, který tatínek navečer odvezl domů. Nebo jsme dobývaly tzv. kotláky (drobné pařezy), které byly již časem narušené – nahnílé, ale jako topivo byly výborné). V zimě chlapi chodili do lesa po dohodě s panem hajným dobývat čerstvé velké pařezy. Dříví získané z nich mělo podstatně vyšší výhřevnost, a proto bylo vyhledáváno.

Dalším zdrojem topiva bylo dříví získané kácením starých ovocných stromů ze sadů a zahrad. Některé stromy, zejména hrušně, byly ohromného vzrůstu, takže jeho těžba nebyla zanedbatelná. Toto dřevo z ovocných stromů bylo fundovaně tříděno na další zpracování nebo k topivu. Švestkové dřevo se používalo na uzení masa, třešeň na střenky k nožům a drobné kousky nábytku. Z neovocných stromů bylo jasanové dřevo používáno na násady ke kladivům, lopatám, k výrobě lyží, saní apod. Lipové dřevo bylo vhodné k vyřezávání hraček pro děti. Březové dřevo na stání pro koně.

Zajištění a přeprava palivového dřeva byly neodlučitelnou povinností každé rodiny. Uhlí v tehdejší době si mohli dovolit jen ty bohatší usedlosti.

Práce v zimě

Zimní období nebylo pro jednotlivé hospodáře žádnou oázou klidu a odpočinku. Ano, nebylo tu třeba takového vypětí a pracovního nasazení jako v letním období při polních pracích, ale časově to bylo neméně náročné. Dění bez ohledu na svátky či neděle musel poklidit ve chlévě, maštali a prostorách pro chov prasat a ostatního domácího zvířectva. Souběžně s tím dvakrát za den všechna zvířata nekrmit. Kromě těchto stále se opakujících prací musel každý hospodář i v zimě myslet na to, co je třeba opravit nebo vyrobit, na což v létě nezbude čas. Zejména bylo třeba opravit, promazat všechny povozy, naostřit, případně opravit pluhy, drobné nářadí jako motyky, krumpáče, sekyry, rýče apod. Zimního období se též využívalo k potřebným opravám budov. Též výroba potřebných doplňků, věcí potřebných pro hladký provoz hospodářství. Z vrbového proutí se pletly koše a košíky, tzv. „pleváky, přidavačky, bramboráky“ i na ovoce. Tímto způsobem se též pletly kukaně pro kvočny a husí hnízda. Z březových větviček se pletla košťata, kterých bylo v hospodářství velká potřeba.

Většinou při hospodářském stavení byl tzv. truhlářský „ponk“, na němž se vyráběly veškeré násady k lopatám, sekyrám, motykám, k vidlím i krumpáčům. Rovněž tak se doma vyráběly nové hrábě, kosy, ptačí budky, boudy pro psa, dřevěné ploty a bylo pamatováno na děti – výrobou dřevěných hraček, lyží i saní. Opravovaly se též koňské a kravské postroje, výroba nových bičů., stolů, lavic a židlí pro domácnosti.

Neodmyslitelnou činností v zimních večerech bylo draní peří. To se scházelo vždy několik žen, sousedek do jednoho stavení. Na velký stůl se nasypalo peří a dralo se. Při tom se vyprávělo o všem možném, co se kdy ve vesnici událo, veselé příhody, na což jsme se vždy moc a moc těšily. Když se v jednom stavení skončilo, byla to tzv. „doderna“. Hospodyně napekla koláče a malé makové buchtíčky, které byly namáčené do horkého sirupu a obalované perníkem. Každá z žen dostala domů výslužku.

S dráním peří se takto pokračovalo stavení od stavení při vzájemné výpomoci. Další, pro nás děti, zimní radostnou událostí bylo sekání ledu na rybníce Močidlo pro hospodu pana Perného a řezníka pana Caldra. Chlapi sekerami vysekávali ledové kry, na které jsme jako děti přeskakovaly z jedné na druhou kru, což mnohdy skončilo nezdarem a nuceným rychlým odchodem domů. Ledové kry byly odváženy do lednice postavené pro tento účel na zahradě hospody.

Zimy v těchto letech bývaly oproti dnešní době pravidelně dlouhé – od konce listopadu do konce února. Rovněž tak sněhová nadílka bývala daleko bohatší. Proto také

sedláci, kteří měli koňské spřežení, protahovali s dřevěným pluhem ve tvaru šípu všechny cesty po obci. V této činnosti se pravidelně bez úplaty střídali.

Děti z celé vesnice využívaly sněhu ke svým zimním radovánkám. Každý sebemenší kopeček byl využíván k sáňkování. V neděli, to se chodilo sáňkovat na jediný větší kopec zvaný Klobouk, který byl v lese nad písáky. Na sáňkách se jezdilo lesní alejí od Petříkovy chaty dolů. Zde byla jízda dosti dlouhá i rychlá. Rovněž na lyžích jsme od této chaty jezdili dolů mezi stromy, které v těchto místech byly staleté – silné, ale řídké. Takže zde byla naše dětská sjezdovka.

Rybníčky Vejmol a U Šolců byly využívány ke klouzání. Bruslí tehdy nebylo ještě mnoho. Pomalu se prosazovaly brusle na kličku. Na rybníku Močidlo se ledové plochy využívalo ke klouzání celých rodin s malými dětmi, ale i k hokeji. Z počátku bez bruslí, později na bruslích. Děti z osady Janatov využívaly rybníku Homoláč. Sáněk využívaly i k denní cestě do školy v Lodíně. Vzájemně se střídaly v tahání jeden druhého, a tak jim cesta lépe utíkala. Na poloviční cestě z Lodína do Janatova měly u hájenky jakousi občerstvovací stanicí. Hajná, paní Bělohoubková, jim připravovala při cestě ze školy na zahřátí čaj a někdy i tu placku. Měla prý děti velice ráda a tak jim takto pomáhala.

Horší cesta do školy čekala ty žáky, kteří chodili do měšťanské školy v Nechanicích. Ty děti s taškami na zádech musely většinou pěšky nebo na domácíky vyrobených lyžích. Někdy se povedlo i to, že některý ze sedláků vezl své děcko na saních, čímž on zároveň projížděl své koně. To jsme se postavili z boku na sanice a ve stoje jsme se vezli až do Nechanic. Nebylo to časté, ale pro nás i zábavné.

Členové mysliveckého spolu v zimě roznášeli do předem připravených krmelců rozmanitou potravu pro koroptve, bažanty, zajíce, srnčí zvěř. Potřebné zásoby krmiva si zajišťovali v průběhu léta a podzimu. Sušili trávu na seno a uskladňovali ho do svých seníků. Od sedláků a středních hospodářů dostávali po vymláčení obilí tzv. zadinu zrní, plevy s obsahem různorodých zrníček a květin, což bylo jako odpad při čištění obilí. Rovněž tak členové mysliveckého spolku chodili po sklizni brambor a řepy na statkové pole sbírat“ paběrky“, vhodné pro zimní přikrmování zvěře. U každého stavení na dvorku či zahradě byly umístěny krmítka pro zpěvné ptáky, kam průběžně většinou děti nebo hospodyně doplňovaly potravu pro ptáčky.

Z tohoto stručného přehledu činností našich předků v zimním období je zřejmé, že měli stále co dělat. Svědčí to zároveň i o tom, jak byli pracovití a jak si vzájemně vypomáhali. I když neměli „na růžích ustláno“, možno říci, že v této době ke konci první republiky žili v naší vsi poklidným, spokojeným životem, ale s určitými obavami o blízkou budoucnost nejen Lodína, ale celé naší země.

Zájmová činnost

Protože v létech, o kterých v tomto vzpomínání vyprávím, bylo rádiové vysílání v plenkách a o televizi se vůbec nic nevědělo, museli se i občané Lodína zabavovat „po svém“. Jednotlivci se sdružovali v různá seskupení, jež byla zaměřena na obecně prospěšnou, kulturní či sportovní činnost. Z nich se tvořily spolky, jež měly svoji organizační strukturu, pravidla a program činnosti, jimž se řídily.

Nejstarším, plně fungujícím spolkem v Lodíně byl jednoznačně sbor dobrovolných hasičů. Založen byl v roce 1905. Jeho hlavním posláním vždy bylo vycvičit své členy na

řešení mimořádných situací při hašení požárů v naší obci i blízkém okolí. Jejich nácvik a příprava byla časově velice náročná. Je třeba vyzvednout i to, že šlo o dobrovolnou činnost bez nároku na jakékoliv finanční ohodnocení.

K plnění svého hlavního úkolu – hasit požáry, měl sbor k dispozici jednu mobilní stříkačku, taženou párem koní, ale na ruční „pohon“ tohoto stroje. Na jedné i druhé straně stříkačky byli tři hasiči a další byli připraveni na střídání při pumpování vody hadicemi přiváděné z okolních strání nebo rybníků. To byla jejich prvořadá, obecně prospěšná a velice záslužná činnost. Hasičské sbory z celého okolí si při požárech vzájemně vypomáhaly a v době klidu pořádaly různé soutěžní cvičení před veřejností. Kromě těchto, pro ně samozřejmých povinností zapojoval hasičský sbor do svých řad i mládež od školáků počínaje. Jejich přípravu cíleně zaměřovali na různé hry, teoretickou přípravu, fyzickou kondičku a pořádáním soutěží pro mladistvé je pomalu přitahovali k následnému zařazení do řad dospělých, odborně připravených hasičů. Hasiči byli ve vsi vždy hybnou pákou i v pořádání dalších akcí. Například 30. dubna organizovali tzv. pálení čarodějnic. O víkendu před tímto datem organizovali za účinné pomoci mládeže svoz chroští, snětí a dřevěného odpadu na kopec k Nechanicím, do prostoru, kde je dnes urnový háj. Mládež si s časovým předstihem shromažďovala silně ometená březová košťata, která si navíc promazala kolomazí (mazadlo na kola vozů).

Navečer v uvedený den se lidé ze vsi sešli před setměním na tomto místě a zapálením ohromné vatry byla tradice pálení čarodějnic zahájena. Omladina zapalovala košťata, točila s nimi, vyhazovala je do výšky a neřizený rej čarodějnic za značného veselí a vypití nějakého truňku pokračoval až do noci. Hasiči i zde dozírali na potřebnou bezpečnost, poskytovali samozřejmě pomoc při drobných úrazech a jako poslední se podíleli na uhašení zbytku ohně. Při této veselici nechyběla tahací harmonika a společný zpěv, což dokreslovalo dobrou náladu a pohodu.

V letním období při různých veselicích organizovali zase hasiči různé akce, jako např. přejíždění rybníka po úzké lávce na čas – samozřejmě na kole nebo cyklistické závody na okruhu Lodín od hospody do lesa k Nechanicím a na křižovatce za lesem směrem k Suché a zpět do Lodína. Nebo naopak soutěž o nejpomalejší jízdu na kole apod. Tradiční byl vždy Hasičský bál a masopustní průvod a rej masek po vsi.

Abych nehovořil nejen o hasičích, musím pokročit dále a zmínit se o dalších aktivitách dalších spolků. Tu je třeba na druhém místě pochválit práci ochotnického spolku. Ten přinášel do vesnice alespoň zlomek kulturního vyžití. Jejich práce nesmírně náročná na čas, dobrovolné a nezištné zasluhuje vysokého morálního ocenění. Naučení se přidělených rolí, chození do zkoušek, připravit si či sehnat příslušné oblečení, dobově zaměřené, naučit se zpívat písničky v případě operet a samotné vystupování pro uvedení hry na jevišti u nás ve vsi, ale i při „zájezdech“ do okolních vesnic – to vše vyžadovalo odhodlanost, chuť a vytrvalost každého jedince ochotnického spolku.

A to bylo zatím poukázáno na úkoly a problémy, které řešili herci – amatéři. Další členové spolku museli zajišťovat organizačně samotné vystoupení před obecními. Šlo o náročnou práci režiséra, kulisáře, osvětlovače, nápovědy atd., atd. Představení samo o sobě bylo událostí, na kterou se těšila celá vesnice. Když se divadelní představení zvláště povedlo, bylo odehráno ještě v některé z okolních vesnic. Tento spolek

organizačně zabezpečoval i dětská vystoupení na jevišti, což mělo velice pozitivní odezvu nejen u rodičů dětí, ale u veškerého obyvatelstva vesnice.

Chvályhodná a záslužná činnost ochotnického spolku byla proto tak úspěšná, že měla ve svých řadách několik tahounů, nadšenců, na jejichž bedrech byla veškerá tíha odpovědnosti za zdárné rozvíjení kulturní činnosti na vesnici. Musím proto uvést jména alespoň tří osob, jež byly iniciátory všeho dění ve spolku. Byli to tři pánové: pan Dvořák, v civilu žádaný obuvník – ve spolku režisér, pan řídící Trubač a pan Kučera. Ocenění a pochvaly si zaslouží celý kolektiv lidí, který na úkor svého času zabezpečoval zábavu pro ostatní spoluobčany.

V dlouholeté tradici pokračovaly i tehdy oslavy velikonočních svátků. Školní děti vyrazily do ulic s dřevěnými, doma vyrobenými řehtačkami a na Zelený čtvrtek chodily a řehtaly po celé vsi. Dospělí muži i ženy chodili na mši svatou do kostela v Petrovicích. Velký pátek byl obdobou čtvrtka. Po Bílé sobotě a neděli Velikonoční, přišlo pondělí Velikonoční. Děti s pomlázkami a ranečkem z velkého šátku chodily dům od domu a zpívaly koledy. Dostávaly výslužku, vajíčka, ovoce a domácí cukroví, ořechy apod. Mladší hoši i dospělí chlapi chodili „vymrskávat“ svobodná děvčata i sousedky, za což dostávali nějaký to štamprle ostrého, což mnohdy negativně ovlivnilo dokončení celé pochůzky.

Zanedlouho po Velikonocích přišel Máj a s ním další velké oslavy – stavění máje. Chlapi přivezli z lesa asi desetimetrový smrk, kterému odspodu větve odřezali, smrk oloupali a na vršku nechali jen malý stromek, který ozdobili „fanglemi“.

Pod tímto vrcholovým stromečkem ještě přivázali věnec z chvojí, zase bohatě ozdobený mašlemi. Takto připravený strom postavili uprostřed vesnice do připravené díry tak, aby nemohl v žádném případě spadnout.

Tuto máj museli mladí hoši ve dne v noci hlídat, aby ji neměli možnost přespolní podřezat a ukrást věnec. To když se povedlo, bylo to velice drahé. Místní ho museli draze vykoupit zpět, aby mohla pokračovat májová veselice.

Dalším zvykem bylo i to, že chlapi ozdobené májky přibíjeli na vrata těch stavení, kde byla svobodná děvčata. Májová veselice se konala v místní hospodě.

Další tradiční oslavou bývala „pouť“. Byla to tzv. Cyrilo-Methodějská pouť. Konala se první neděli v červenci. To se ve všech staveních pekly koláče, býval slavnostní oběd a celá ves oslavovala. Přijížděli na návštěvu příbuzní z okolních vesnic. Ti bohatší jezdili v kočárech nebo bryčkách, chudší přicházeli pěšky. Vždy to bývala slavnostní neděle. Odpoledne začínala v hospodě taneční pouťová zábava.

Obdobně v tomto samém rozsahu se konalo a slavilo posvícení. To bylo druhou neděli v listopadu. Navíce oproti pouti se tančilo ještě v pondělí večer. Někdy se tato pondělní zábava přesouvala o týden později jako tzv. mladé posvícení. Na pouťovou a posvícenskou oslavu přijížděl do vsi kolotoč se střelnicí a houpačkami. Kolotoče byly vlastně dva. Jeden s dřevěnými koníky a dalšími zvířaty, na kterých se vozily ty nejmenší děcka. Druhý kolotoč byl řetízkový pro větší děti a dospělé. Pohon obou kolotočů byl ruční. To jsme zajišťovali my, kluci z vesnice. Řetízák měl v patře dřevěnou podlahu a po

ní jsme chodili dokola a za ramena kolotoče jsme ho roztáčeli. Za tyto služby jsme se mohli střídavě zadarmo na kolotoči svézt.

Obdivuhodné na této době bylo i to, jak se tehdejší mládež dokázala společně bavit. V letních podvečerech se scházela děvčata a hoši na společných posezeních buď na schodišti u hospody, nebo na hromadě klád, připravených na postupné zpracování kolářem panem Langrem. Nejčastěji to však bývalo u Křížku při škole. Byla tam socha panenky Marie, okolo ní zábradlí kovové krásně kované a okolo pět krásných košatých lip. Na těchto místech se omladina scházela bez rozdílu, zda šlo o chudá děvčata či selské synky. Všichni dohromady, pospolu zde hráli různé společenské hry, zpívalo se, dovádělo, někdy se ozývala i harmonika, buď tahací – heligónka nebo i foukací, což těmto podvečerním posezením přidávalo na dobré náladě. Tato posezení u školy byla nejčastější i proto, že v pozdější době měl pan řídící Trubač první rádio ve vesnici a on ho dal vždy do okna a z něj byly slyšet kromě hudby a písniček i zábavné programy. Tak tomu bývalo v letních teplých podvečerech. Naopak v zimě omladina v těchto podvečerech společně sáňkovala sice na malém kopečku od Marků okolo Podaných a Podrazilů směrem do vesnice.

O sportovní vyžití se zmíním v další části, až budu rozebírat začátek čtyřicátých let minulého století.

Nyní chci popsat jednu smutnější stránku tradic, jež byla v Lodíně praktikována. Jde o loučení se zemřelými spoluobčany.

Musím v úvodu předeslat, že se tehdy pohřbívalo výhradně „do země“. Když kdokoliv zemřel, musel se nejdříve vyzoomět pan doktor Riedl z Nechanic a pohřební služba. Pan doktor přijel tzv. ohledat zemřelého a vyplnit úmrtní list. Pohřební služba přivezla truhlu (rakev). Zároveň přivezly „máry“ a další smuteční věci jako svícen, svíčky, černou látku apod.

Ještě před příchodem lékaře a pohřební služby rodinní příslušníci zemřelého omyli vodou, u starších pánů oholili, oblékli zemřelého do svátečního obleku. Po příjezdu pohřební služby zemřelého položili do rakve, rakev položili na máry a v předem určené místnosti, předsíni či komory byl umístěn „katafalk“. Toto místo bylo černě vyzdobeno, svítily svíce a zemřelý ještě v otevřené rakvi zde setrval do dne pohřbu. V těchto dnech se s ním přicházeli „rozloučit“ spoluobčané z vesnice. Ještě jednu drobnost nesmím opomenout, a to je barva rakve. U ženatého či vdané osoby šlo o černou barvu, u svobodných o bílou či stříbrnou barvu.

Obec Lodín neměla svůj hřbitov, pohřbívalo se na hřbitov v Petrovicích. Tam hrobník vykopal hrob a připravil jej k přijetí zemřelé osoby. V den pohřbu přišla objednaná dechová kapela, přijel smuteční kočár tažený párem černých koní, mající na hlavách z černého peří velké kakády. Příbuzní i známí přinášeli k vystavené rakvi věnce a kytice. U věřících rodin byl přizván k poslednímu rozloučení se zesnulým i pan farář. Po tomto prvním rozloučení ve smuteční místnosti byla za zvuku smuteční hudby rakev uzavřena a naložena do pohřebního kočáru. Na všechny strany kočáru byly pověšeny přinesené věnce a kytice. Po zahrání písně na rozloučenou, většinou to byla píseň „Zasvit' mi ty slunko zlaté, na poslední cestě...“, dal se smuteční průvod na cestu do Petrovic na místo odpočinku zesnulého. Vpředu šla hudba, za ní farář s ministranty, z nichž jeden nesl

v čele nad hlavou kříž. Za nimi jel smuteční vůz s rakví. Za vozem šli členové rodiny, dále příbuzní a ostatní účastníci pohřbu. Průvod býval dosti dlouhý, protože spoluobčané z vesnice to považovali za projev úcty k zesnulému. Jestliže to byl pohřeb svobodného chlapce nebo děvčete, šla navíc za rakví bílá družička (většinou nejbližší kamarádka) a na konci průvodu černá družička. Průvod pomalu za znění smutečních pochodů došel až ke hřbitovu. Tam byla rakev se zesnulým dána z vozu na máry a příslušníky rodiny přinesena až k vykopanému hrobu. Pak byla položena na dva trámký dané přes hrob a začalo poslední rozloučení se zesnulým. Po rozloučení předneseném panem farářem nebo někoho z rodiny, pohřbívající poděkoval všem účastníkům pohřbu za projevenou soustrast, za květinové dary a doprovod na jeho poslední cestě. Pak za zvuku smutečního chorálu byla rakev spuštěna do hrobu. Účastníci pak symbolicky vhodili trochu země připravené pro tento účel na rakev do hrobu spolu s drobnými květy. To vše se slovy „budiž Ti země lehká...“.

Po ukončení celého obřadu se smuteční průvod za doprovodu již rázné hudby vydal zpět do Lodínské hospody, kde bývalo připraveno skromné občerstvení a trochu piva. Pak následovala taneční zábava na oslavu přijetí zesnulého do řad vyvolených v Nebeské báni do „onoho“ světa.

Obecní rybníky

Zmínil jsem se již o rybníku u Šolců, Vejmolu, což byly malé přírodní rybníčky, větší Močidlo a v Janatově Homoláč, ty byly větší, užitkové pro pěstování ryb i koupání.

Byl zde, ale už zanikl, další umělý rybník Čeperka. Měl vybetonované dno, ze západní a východní strany byly pozvolné nájezdy do něj a i terasy na severní a jižní straně byly betonové. Tato Čeperka se nacházela po pravé straně silnice před náměstím u hospody a pomníku padlých. Hned za Kuchařovou zahradou u Štanclova stavení. Do tohoto rybníčku jsme honili koupat husy a hospodáři rybníček, který nebyl hluboký, projížděli, aby povoz umyli nebo aby se tzv. „zatáhl“, když se rozesýchal. Sloužil též jako požární nádrž, což bylo asi jeho hlavní poslání při jeho budování.

Poslední léta 1. Československé republiky

Život ve vsi byl ku konci třicátých let minulého století nezvykle poklidný. I politické strany, jindy rivalové, měly k sobě blíže, což se kladně odráželo i v řízení obce obecní radou, ve které měly nejsilnější zastoupení agrární a demokratická strana. Stereotypní, zaběhnutý běh obce byl ovlivněn a narušován obavami o budoucnost naší země v důsledku narůstajícího nebezpečí ze strany fašistického Německa. Nehorázné požadavky nacistů na rozpínání své říše opravňovalo hodnotit situaci jako „klid před bouří“. Tuto skutečnost v roce 1937 potvrdil i mimořádný úkaz na noční obloze. Po tři dny po sobě jdoucí ve večerních hodinách bylo na obloze vidět polární záři. Překrásné duhové barvy se vlnily po obzoru nebo se na nebi objevilo jako by rudé slunce. Dále to byly barevné pruhy jako by z reflektorů protínaly oblohu. Bylo to sice něco překrásného, ale zároveň ohromujícího. Starší lidé z vesnice to komentovali tak, že to věští něco hrozného – válku, zemětřesení apod.

Lidé, zejména věřící drželi ještě více při sobě, začalo se více chodit do kostela a ustávalo i drobné hašteření mezi sousedy, čemuž se život na žádné vesnici nikdy nevyhnul. Jakási vyčkávací taktika spojená drobnou přípravou na horší časy poznamenala každou rodinu. Byl větší „hlad po informacích“ zejména o situacích na státní hranici s Německem, ale i o mezinárodních jednáních o expanzivní politice Hitlera a jeho nohsledů. Situace se neustále přirostřovala, armáda povolávala stále více záložníků na cvičení, souběžně prováděla registraci a odvody koní pro potřebu armády v případech mimořádných situací. Obdobné to bylo i u povozů, které vybavovaly potřebám armády.

Čas se v té době jaksi vlekl, až se přehoupl do roku 1938, kdy přišla pro náš národ kritická a neúnosná situace ve vztahu k německé straně. V souladu s odhodláním naprosté většiny národa bránit republiku proti fašistickým vetřelcům byla vyhlášena všeobecná mobilizace ve prospěch ČS armády. Byli do ní povoláni všichni záložní vojáci, poddůstojníci i důstojníci. Toto se týkalo i odvedených koní a předem vytipovaných povozů. Odešlo z vesnice mnoho mužů, svobodných, ale i tátů od rodin. Uvedu jeden příklad z naší rodiny. Povolávací rozkaz dostal i náš tatínek, ač mu bylo již 53 roků. Podle rozkazu dostal přiděleny dva koně a povoz z vesnice, potřebné množství krmiva. Odejel jako kočí s tímto povozem směr Hradec Králové ještě s dalším povozem, který měl stejné poslání. Bylo to smutné loučení i pláč. V té době již prolínaly do veřejnosti zprávy o dílčích střetnutích našich vojáků na hranici s Němci. Pro naši rodinu sice situace v dobré obrátila asi po deseti dnech, kdy se tatínek najednou vrátil s vysvětlením, že šlo o krátkodobý povolávací rozkaz. On měl za úkol přivezení koňského spřežení s povozem podle dílčích rozkazů na státní hranici v Orlických horách do prostoru či pásma vybudovaných opevnění. Tam povoz se spřežením předal příslušné jednotce armády a po splnění daného úkolu se mohl vydat na cestu zpět – ke své rodině. Československá armáda doplněna na dosud nejvyšší počty zaujala své pozice nejen na pevnostní linii, ale i na ostatních úsecích proti Německu. Byla odhodlána a připravena odrazit útok Němců.

Pak z nenadání, jako blesk z nebe, přišel pro nás černý Mnichov. Zde se sešli představitelé Anglie, Francie, Itálie a Německa a rozhodli bez nás o nás. Jejich verdikt zněl, aby Československá republika postoupila bez boje Německu vlastní pohraniční území, tzv. Sudety. Prezident republiky Dr. Edvard Beneš po projednání této bezvýchodné situace ve vládě a ve snaze předejít krveprolití našich občanů, vydal rozkaz o stažení naší armády za linii takto okleštěné republiky. Němci po obsazení Sudet vyhnali z tohoto území československé občany, kteří tam museli nechat svůj majetek a holé životy zachránili se svými rodinami u příbuzných a známých u nás v republice. Tyto události roku 1938 samozřejmě poznamenaly i situaci nejen v naší vesnici. Nejistota, obavy a strach z budoucnosti dále utlumily aktivitu v obci na minimum. Rodiny se uzavřely do sebe, nic nového se nepodnikalo, potřebné se neopravovalo. Bylo to období bezmocnosti a čekání na něco, co asi přijde.

Okupace a protektorát

A to něco přišlo vskutku brzo, 15. března 1939. Bojové jednotky německého vermachtu začaly bez varování obsazovat celé území naší republiky. Nehorázná rozpínavost fašistické agrese nás postihla v prvních řadách. Touto okupací jsme byli

zbaveni samostatnosti, na Slovensku vznikl samostatný Slovenský stát. Vláda byla rozpuštěna, pan prezident Beneš emigroval a naše území jako protektorát Böhmen und Mähren byl součástí velkoněmecké říše. Byla ustavena nová protektorátní vláda, jejímž předsedou byl Dr. Emil Hácha. Ze dne na den byly všude vyvěšeny vývěsky s německým zněním „rechtes fahren – links uberholen“ a začalo se okamžitě jezdit vpravo a vlevo se předjíždělo. Němčina byla stanovena jako úřední jazyk. A bylo tzv. „vymalováno“! V Lodíně zůstala obecní rada jako výkonný orgán v čele se starostou Noskem pro provádění veškerých změn. Ve škole byla zavedena výuka němčiny jako povinný předmět. Pololetní a výroční vysvědčení byla dvojjazyčná.

Předtuchy místních obyvatel se začaly naplňovat. To nejhorší nedalo na sebe dlouho čekat. Němci vstoupili do války se Sovětským svazem republik. A tento moment zcela zásadně ovlivnil život vesnice. Začalo se jíst „na lístky“. Každá rodina i jednotlivci každý měsíc vyfasovali od obce určený počet potravinových lístků k odběru jednotlivých druhů potravin. T „tabačenky“ opravňovaly koupit jen určitého množství tabákových výrobků (velice omezeného). Rovněž byly vydávány poukazy na obuv. Byl vydán přísný zákaz poslechu cizích stanic v rozhlase. Neuposlechnutí se trestalo smrtí. Bylo nařízeno úplné zatemnění všech budov v nočních hodinách. Do všech oken se montovaly zatemňovací rolety nebo se večer na okna věšely závěsy, které nepropouštěly světlo ven. Pouliční světlo bylo odstraněno. Na jízdnicích kolech, která měla světla zn. Daimon apod., musela být přední zaslepena až na úzký průzorník na spodku skla o velikosti cca 3 cm dlouhý a 1 cm široký proužek. Byl vyhlášen zákaz tanečních zábav. Povoleny byly pouze tzv. „taneční“. Kurzy tance vedené odborným mistrem. Proto jsme chodili do okolních vesnic, kde taneční právě probíhaly.

Velice přísné bylo sčítání všeho živého ve vesnici. Kromě přesné evidence osob bylo provedeno sčítání koní, hovězího dobytka, vepřů, koz, ovcí, hus i slepic. Domácí zabijačky musely být předem povolené a z každé muselo být odvedeno šest kg syrového sádla a tak zvaný „krupon“ – kůže z celého hřbetu prasete, šířka až po boky byla stažena, očištěna od veškerého sádla a takto se předávala do výkupu. Obdobně platila povinnost odvádění mléka. Praktikoval se i nucený výkup obilí. Mimo jiné povinnosti platil příkaz k odevzdání všech zbraní – pistolí, koltů, malorážek, kulovnic i brokovnic. Jedinou výjimku měl hospodář myslivecké společnosti na jeden kus brokové zbraně, kterou si mohl ponechat k výkonu své funkce.

V období zimy, při sněhových kalamitách byla vyhlášována obecní radou pracovní povinnost na odklizení sněhu ze silnice mezi obcemi. Silnice musely být vždy průjezdné. Při takovéto pracovní povinnosti se nechodilo do žádných jiných zaměstnání. Při normálním sněžení měla za povinnosti udržovat sjízdnost cest obec. Protahovaly to pluhy tažené koňmi.

Bylo zavedeno a praktikováno tzv. totální nasazení, a to jak do Reichu, tak doma do továren na výrobu válečné techniky. Některé z mladších ročníků (výběr jedinců mi není znám) byli nasazováni do říše jako náhrada za ty Němce, co odešli na frontu a to zejména do továren apod.

Konkrétní případ uvedu na bráchovi Pepíkovi, který společně s Vaškem Richterů ze Suché byli nasazení přímo do Berlína Kreis Teltov, hned v r. 1941 nebo 1942. Pracovali

jako zedníci na výstavbě a opravách hal nebo odklízeli sutiny budov po náletech a bombardování Berlína. Podle Pepíkova vyprávění zažili dvakrát bombardování vzdušnými torpédy, což bylo prý hrozné. Domů se dostali jednou za rok. Mohli jsme s ním udržovat alespoň písemný styk.

Další forma totálního nasazení byla místní. Tito pracovníci bydleli sice doma, ale denně dojížděli do Platišť u Hradce Králové, kde byla vystavěna nová továrna na letadla. Zde pracovalo z Lodína dosti pracovníků. Jedním z prvních negativních opatření pro náš národ byl zákaz studia na vysokých školách, které byly rozpuštěny. Studenti byli převedeni na dělnické profese v továrnách pro potřeby německé armády. Život za války byl sešňorován stovkami zákazů, příkazů, vyhlášek a nařízení tak, že si každý hleděl toho svého, nevěřil jeden druhému, narůstal strach o rodinu. Tehdejší situace nutila každého chovat se podle pořekadla „Drž hubu a krok“ a snad přežiješ. Samozřejmě, že ani naše vesnice se nevyhnula udáváním. Různé prohřešky hospodářského charakteru řešil starosta za spoluúčasti úředníků z Hradce. V těchto případech se dalo leccos uhrát. Horší bylo udávání za porušování zákazů a příkazů vydaných Němci nebo i vymyšlené, nepravdivé nařknutím někoho z protiněmeckého chování apod. To se toho ujali příslušníci Gestapa (německé státní policie), a to bylo vždy zlé. Tito páni chodili většinou v dlouhých kožených kabátech s jejich typickým kloboukem na hlavě. Uvedu ty horší případy z naší vesnice, a to bylo tzv. „sebrání“ pana řídícího Trubače, dále pana Valenty, jeho syna Tondy, kteří po výsleších na gestapu v Hradci Králové skončili v koncentračním táboře Terezín, odkud se pan řídící Trubač ani po osvobození nevrátil – zemřel na následky nelidského zacházení s vězni v tamních lágrech.

Období druhé světové války bylo období zlé nejen pro naše národy, ale pro celou Evropu i svět. Snaha o přežití v tomto období byla o malinko snazší oproti městům na venkově. Na vesnici se přece jenom vypěstovalo obilí i další plodiny potřebné pro stravování svých rodin. Souběžně s tím se chovalo i domácí zvířectvo, které zaručovalo doplnění masité části stravy. V tomto byla malá výhoda i naší vesnice. I do Lodína směřovaly výjezdy občanů z Nechanic a Hradce Králové, kteří na kolech jezdili shánět, tehdy se říkalo, „kontrabant“. Za potraviny se dalo vyměnit vše potřebné, co zase scházelo na vesnici. Samozřejmě, že se muselo riskovat. Například při výměně obilí za mouku se chodilo večer za tmy přes les do mlýna v Tůních. Pytel se dal na kolo a šlo se po lesních cestách. Pan mlynář vyměnil za obilí příslušnou částku mouky buď pšeničné nebo žitné dle druhu obilí a šlo se zpět.

Sportovní činnost

Jedna z mála činností, která nebyla za války zakázána, byl sport. Tehdy byl v Lodíně oblíben a na dobré úrovni provozován fotbal a volejbal. Na návsi u hospody, mezi pomníkem padlých a Noskovými jsme měli vybudované pěkné hřiště na volejbal a nohejbal. Do těchto druhů sportování byla zapojena převážná část omladiny. Hrál se zde v podvečer všedních dnů a zejména o volných dnech. Bývalo zde i hodně příznivců – fandů, takže zde bývalo veselo.

Aby bylo potřebné zastřešení sportovních činností, byl ustaven atleticko-fotbalový klub AFK Lodín. Začátky fotbalového klubu byly velice skromné. Hrál se na plácku

u váhy, kde při sklizni řepy cukrovky byla zde skladována před odvozem do cukrovaru. Terén pro fotbal nic moc, ale začínalo se. Neúnavné práce několika nadšenců přinášela brzo značný rozmach a úroveň fotbalu u nás. Především Franta Caldr byl hybnou pákou všeho dění. Brzy po založení klubu nám statkář, pan Petřík, propůjčil pro zřízení hřiště svůj pozemek, louku u lesa Svidník. Bylo to dočasné řešení, ale pro nás výhodné. Přispěl nám i na pořízení prvních dresů. Byly to bílé trenýrky s černým pruhem po stranách, černé bavlněné tričko s dlouhým rukávem, na prsou bílé kolečko s logem AFK Lodín. Jakékoliv kožené boty měl každý hráč svoje vlastní. Na utkání do okolních vesnic se jezdilo na kolech, boty přehozeny přes říditka a v tašce dres. Opravdové boty kopačky byly pořízeny později po získání finančních prostředků. Došlo také k tomu, že obec nám dala k dispozici pozemek k vybudování fotbalového hřiště. Bylo to na poloviční cestě mezi Lodínem a Janatovem. I když to bylo trochu „z ruky“, na fotbalové utkání o nedělích sem chodla značná část obyvatel Lodína. Fotbal získával stále více příznivců a klub se „zmáhal“. Druhé dresy byly získány od SK Slávia Hradec Králové výměnou za menší prase. Maso z poraženého vepře dovezli na kolech chlapi do Hradce, v zimě, přímo na jejich výroční schůzi, kde bylo maso zpracováno a připraveno na způsob zabíjačky a na místě také přítomnými snědno. My jsme získali nové dresy a spokojenost byla na obou stranách. Bude asi dobré připomenouti jména širšího kádru fotbalového mužstva. Byli to Míra Svatoň, Joska Langr, Pepa Zvoniček, Joska Valenta, Bohouš Pazderka, Jarda Jůva, Olda a Franta Petráčkovi, Franta Caldr, Jarda Podrazil, Joska Bartoň, Vašek Smatolán z Petrovic, Bohouš Dejdar z Dohalic a moje maličkost. V roce 1944 až 1945 jsem byl kapitánem našeho mužstva. Bylo to období, kdy celá ves žila fotbalem, čímž se odreagovala od hrůz války a stálého napětí, které zásluhou Němců ve vesnici vládlo. Starší generace chlapů, pantátové z chalup, sedláci a mužští střední generace se o nedělích vyžívali ve hře v kuželky. V hospodě na zahradě byl kuželník, u něj venkovní sezení a bývalo tam při pivu velice rušno. Ti z nejstarší generace v lokále zase hráli mariáš, který byl v té době nejčastější hrou.

Řešení problémů – příklad

A nyní mi dovozte, abych maličko odbočil na jiné téma. Chtěl bych na konkrétním příkladu mé rodiny ukázat, co musely i další rodiny v tomto složitém období řešit – odkázání sami na sebe. Psal se rok 1944. Bratr Josef byl stále totálně nasazen v Reichu a já s bráchou Vaškem jsme museli zastávat veškeré domácí práce v našem hospodářství, protože tatínek byl vážně nemocen a bohužel ke konci téhož roku na TBC umírá. Zůstali jsme sami s tetou Faltovou, která se od smrti maminky v r. 1939 starala o naší domácnost a nás vychovávala. Bratr Josef přijel na pohřeb, tatínka jsme pochovali na hřbitov v Petrovicích. Josef se po pohřbu zdržel doma a snažil se v Hradci docílit toho, aby již nemusel zpět do Berlína. To se mu bohužel nepovedlo. Stačil však naše pole většinou pronajmout, hovězí dobytek, až na jednu krávu, prodat a po čtrnácti dnech musel odjet zpět do říše.

V té době již z různých pramenů prosakovaly zprávy o blížící se frontě. To, že neodjel do říše, jsme se dozvěděli od četnického strážmistra, který k nám přišel a měl za úkol zjistit, zda a kdy odejel, máme-li o něm zprávy apod. Štěstí jsme měli v tom, že četnický

strážmistr chodil s jedním děvčetem z vesnice. Sepsal s námi protokol a řekl nám, abychom se nebáli, že to vyřídí. Asi po měsíci jsem se já dozvěděl, že Josef přešel do partyzánské jednotky – neznáme kde.

Začátek roku 1945

Na jaře jsem dostal já příkaz nastoupit na zákopové práce. Proti tomuto nebylo odvolání. Z Hradce byl vypraven celý vlak takto postižených mladých lidí. Vyjeli jsme směrem na sever. Dozvěděli jsme se, že cílová stanice vlaku je město Hronov. Při jízdě tímto vlakem jsme zažili něco, co se stává snad jednou za život. Soupravu vlaku napadla nepřátelská letadla tzv. hloubkaři“ a rozstříleli lokomotivu vlaku. Přesto, že to zapříčinilo velké zdržení, přijela lokomotiva náhradní a vlak dojel do místa určení. Nás, nové pracovníky dovedla do Zbečnicku u Hronova. Ubytovali nás v tamní škole a druhý den jsme nastoupili na kopání protitankových zákopů. Velitelem těchto pracovních skupin byl nějaký sudeťák, který se vrátil z fronty, jednu nohu měl dřevěnou, uměl česky a na první dojem nevypadal zle. Horší byli dozorcí na samotných zákopech. Ve škole nám vařili tzv. „eintopf“ – jídlo z jednoho kotle. Mně teta doma napekla na cestu a první dny buchtu s tvarohem i povídky a tzv. metynku s mákem a žmolenkou. A tyto dobroty mi přinesly jedinečnou příležitost. Večer po práci jsem si tyto pochoutky rozbalil, přinesl jsem si ešus černé bryndy a začal jím „hodovat“. Onen velitel s jednou nohou chodil okolo mne jako mlsný pes. Po chvíli neodolal, zastavil se u mne, popřál dobrou chuť a zavedl řeč, odkud jsem, kdo mi napekl ony dobroty, a tak podobně. Nabídl jsem mu buchtu i metynku. Viděl jsem, jak si to vychutnává. Když dojedl, jen tak nadhodil, že by mi mohl dát tzv. „opušťák“, abych mohl zajet domů a zda bych mu nějakou tu buchtu nepřivezl. Slovo dalo slovo, a já od něj dostal na příští týden propustku s razítkem, které mi umožnilo opustit zákopový „lágr“ a volnou cestu domů. Sbalil jsem si svoje věci a přibalil jsem si i jednu novou deku, kterou jsme fasovali jako příkrývku a odjel jsem domů. Nazpět jsem se již nevrátil a z oné deky mi Tonda Valentů následně ušil zimní kabát. Fronta se blížila, konec války byl v dohledu, snad proto mne již nehledali. Na těchto příkladech z naší rodiny jsem chtěl ukázat, jaké problémy a situace musely řešit další a další rodiny v oné neblahé době okupace.

Konec okupace

Strach a nejistota všech občanů vesnice byla denně bičována zprávami z rozhlasu a vyhláškami o popravách celých rodin za údajné poslušání západního vysílání v rozhlase, za napomáhání nepřítelům říše a snad nejvíce za schvalování atentátu na Heindricha – to byly v rozhlase čteny celé seznamy rodin, které byly tzv. pro výstrahu popraveny. Kdo tuto dobu neprožil, nemůže asi pochopit, jaké hrůzy celému národu přinesli nacisté. V té době šlo vskutku o jediné – přežít a ochránit svoje rodiny před německou mašinerií a nacistickou zvěří. Úkolem všech, kteří tyto roky nacistické okupace prožili a pocítili na vlastní kůži, by mělo být informovat pravdivě o všech hrůzách, kterých se nacisté na našich lidech dopouštěli další generaci našeho národa. Spolu s hrůzami, kterými nás častovali nacisté, chtěl bych se zmínit o další pohromě, která nás postihla v únoru 1945, tj. v době, kdy jednoznačně se blížil konec druhé světové

války a kterážto událost zapříčinila smrt cca 2 000 lidí a zničení některých továren v naší zemi i památek v některých městech. Šlo o nesmyslné, neodůvodnitelné bombardování našich továren a míst americkými bombardéry. Prý omylem v navigaci shodily bomby na Plzeňskou Škodovku, strojní továrnu v oblasti Horažďovic, ČKD v Praze spolu s částí ulic a domů v jeho okolí. Zničily i objekt kostela Emauzy. Dále to byla fabrika Semtín u Pardubic a mnoho dalších objektů, významných pro náš průmysl. Z přehledu vybombardovaných míst jednoznačně vyplývá, že šlo o předem naplánovanou a záměrnou akci, kterou by naši piloti v anglické armádě nikdy nedopustili. Ale Američané – ti již tehdy mohli udělat cokoliv. I když se tento příklad netýká přímo Lodína, ukazuje na skutečnost, co musel náš národ prožít, za co umírali tisíce našich občanů a bylo by nesmyslné tyto skutečnosti před dalšími generacemi jakkoliv zpochybňovat, zastírat a překrucovat.

Po krátkém odbočení bych se vrátil ve vzpomínkách opět do naší rodné vsi. Kvapem se blížil květen 1945 a tím i konec druhé světové války, konec německé okupace našeho území, konec utrpení, strachu a nejistoty v našich rodinách, vesnici a národu.

Květen 1945

Němci se nemínili tak lehce vzdát. Jednotlivé části vojenských jednotek hledaly spásu v tom, že úprkem ustupovaly na západ, aby se nechaly zajmout americkou armádou. Hovořím o tom proto, že jednoho dne začátkem května, kdy se většina mužských shromažďovala u hospody, poslouchalo se společné rádio. Z nenadání někdo přiběhl se zprávou, že do Suché jedou Němci. Bylo to jedno nákladní auto plné německých vojáků. Na silnici u Brzáků se před auto postavil tehdejší hajný s pancéřovkou připravenou k výstřelu. Auto rázem zastavilo a Němci v panické hrůze vyskákali z auta, odhodili zbraně a s rukama nad hlavou se vzdávali. Všichni chlapi od hospody je obklopili, sebrali zbraně a Němce zahnali k Brzákovým na dvůr. Avšak zdlouho na to přijela další kolona pěti nákladních aut Němců. To měnilo stávající situaci. Věděli jsme, že je zle. Němci začali střílet, od Brzáků se k nim přidali Němci z prvního auta. Rozutekli jsme se proto přes dvory a zahrady Drhalova Svatoně až do polí. Ale Němci nás pronásledovali za stálé střelby ze samopalů. Nejhorší to bylo na volném prostranství za zahradami. Stříleli neustále nad pole, takže jsme museli zůstat ležet na poli a oni nás postupně sebrali jako houby a odvedli nás zpět k hospodě. Za chvíli před nás přinesli kamaráda Pepíka Zvonička, bohužel mrtvého. Němci se radili, nás se zbraněmi drželi v šachu. Nevěděli jsme, co bude dál. Naštěstí za krátko přijel od Petrovic na motocyklu se sajdkárou voják v americké uniformě s bílou vlajkou. Zastavil přímo před Němci a opět se o něčem dlouho radili. Pak nás asi 15 naložili na jeden nákladník jako rukojmí a ostatní 4 auta s Němci za námi. Bylo nám řečeno, že Američan na motorce odvede tuto malou kolonu k americkým jednotkám. Kolona i s námi se rozjela k Novému Bydžovu. Když jsme jeli okolo našeho domu, stála moje teta Faltová ve vratech s rukou na puse spolu s mým bratem Vaškem Rybářem, který byl za tetou na návštěvě. Zamával jsem jim a měl strach, že se nevrátím. Než tuto epizodu uzavřu, musím předeslat, že onen americký voják byl ve skutečnosti Angličan John, partyzán, který v oblasti Petrovic a Hořic působil několik měsíců. On s nasazením vlastního života vedl Němce do připravené pasti. Projeli jsme

Janatov, Chmelovice, Podoliby a jeli jsme na Skřivany. Z Podolib vede cesta do kopce, na jehož vrcholku je les, říká se mu „Kozí vrata“. Když jsme dojeli na vrchol, zahnul Johnny s motorkou prudce doprava na lesní cestu. Současně strašná rána rozmetala auto za námi, jeho trosky začaly hořet. Začala strašná střelba. Naše auto popojelo asi 50 – 100 metrů a proti němu byl zátaras z pokáceného stromu a partyzáni.

Řidič i voják spolujezdec se vzdali a my byli zachráněni. Že to tehdy nebyla žádná legrace, dokazovalo i to, že dva ze starších chlapů (nebudu jmenovati) si nadělali i něco do kalhot. Nás potom odvezli zpět do Lodína k radosti dalších rodinných příslušníků i spoluobčanů. Můj starší bratr Josef se také vrátil od partyzánské skupiny domů a spolu s mladším bráškou Vaškem a tetou Faltovou jsme byli zase pohromadě.

Z rozhlasových zpráv jsme se dozvěděli o Pražském povstání proti okupantům, o bojích u Čs. rozhlasu, na barikádách, při kterých přišlo o život dalších 1700 našich lidí. Tím také definitivně skončila německá okupace. I v Lodíně jsme přivítali s radostí ruské vojáky – naše osvoboditele. Hostili jsme je a společně s nimi se radovali z osvobození.

Závěr

Než ukončím sepisování mých vzpomínek, postřehů a prožitků z doby posledních let první Čs. republiky, německé okupace i druhé světové války, chci znovu upozornit na to, že toto vyprávění je především určeno občanům a obyvatelům, jímž je blízká moje rodná ves – Lodín.

Z té starší generace, která onu dobu v Lodíně přímo prožila je nás velice málo a počet žijících se zákonitě stále zmenšuje. Současná generace, jejich děti, vnoučata, jímž je moje vyprávění určeno, budou moci jednou se znalostí místních podmínek s těmito řádky zavzpomínat, jak jejich rodiče, dědové a babičky v naší rodné vsi tenkrát žili. Přál bych si, aby následující generace Lodína na tuto dobu chudoby, strachu ukrutnosti v naší rodné vsi nikdy nezapomněly. Bude jim to neustále připomínat i pomník padlých v první světové válce, na jehož deskách přibyla i jména těch obyvatel Lodína, kteří padli nebo zemřeli v koncentračních táborech za druhé světové války. Dále bych si přál, aby další léta od roku 1946 zachytil na papír někdo z dalších obyvatel naší rodné vsi. Je třeba dbát o zachování a neustálé doplňování kronik i archivních materiálů o všem, co se v Lodíně dělo.

Já jsem v Lodíně skončil s trvalým pobytem rokem 1945. V lednu 1946 naši rodinu postihla další osudová rána. Bratr Josef v zaměstnání na letišti v Hradci Králové přišel o život při výbuchu střeliva z druhé světové války. Odešel jsem do státních služeb v Liberci. Doma zůstal mladší bratr Venda, jako pokračovatel našeho rodu „u nás doma v Lodíně“.

Jde dozajista o náhodu, že toto moje vzpomínání končím 8. května 2011. Kdy náš národ si připomíná 66. výročí skončení druhé světové války a tím i násilné okupace naší země fašistickým Německem.

Přeji všem obyvatelům Lodína, aby naše rodná ves stále vzkvétala a lidé v ní, aby se měly rozhodně lépe, než tomu bylo tenkrát.

Vyznání rodné vsi

Krásný to pohled od urnového háje
Na vesnici malou, naši rodnou.
Přišla sem jak z pohádkového háje
Přes řadu let nekonečnou.

Lodíne, Lodíne, v naší zemi jediný,
Býval jsi vévodou celé naší krajiny.
Ze tří stran panským lesem chráněný,
Bez kostela, bez kaple a přesto malebný.

Vesničko naše milá, jediná,
Věz, že moje láska k tobě je upřímná.
Bohužel jen vzpomínky mi zaručí,
Abych mohl pobýt ve tvé náruči

Kořeny tvé kam že až to sahají,
Na počátek minulého tisíciletí.
Historicky řečeno jsi „stará dáma“,
Ale pro nás rodáky vždy a jen naše máma.

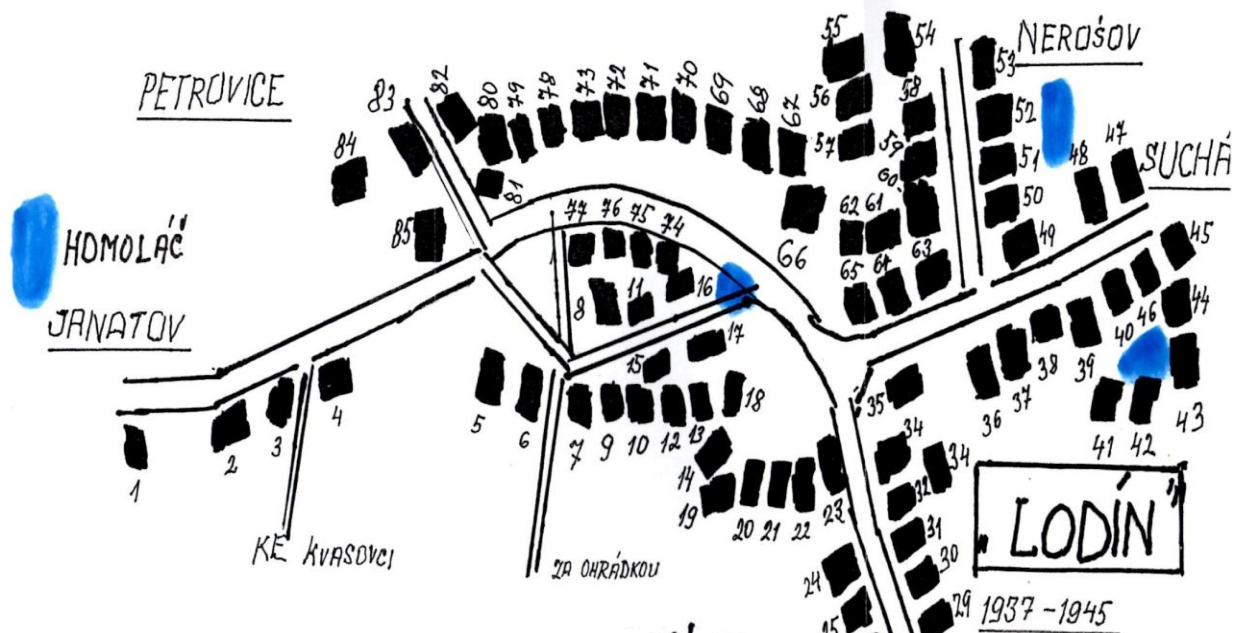
Jsi stále krásnější, čím více máš let,
Obdivuhodný je tvůj rozmach i vzhled.
Pevné a silné jsou kořeny nás rodáků,
Na tebe vesničko má rodná, nikdy nezapomenu.

Vesničko má milá, milovaná,
Děkuji ti za to, že jsem zde mohl žít,
Jsi pro mne jistota, přímo domovina,
Já hrdý jsem na to, že rodákem tvým mohu být.

MAPA LODÍNA

1918 - 1946

1 VÁHA	24 MAREK	44 PODANÝ	70 PETÁČEK,
2 SVATOŇ	25 FRYDEK	48 PODHAJSKÝ	71 ŠEJFAROVA
3 SEDLÁČEK	26 DVOŘÁK	49 PÁPOUSKA	72 ČIŽEK
4 BARTOŇ	27 ŠOLC	50 RYBA	73 ŠRAM
5 NOSEK	28 ŠOLC	51 KVAJEL	74 PODRAZIL
6 BŘICHOUBEK	29 KONÍČEK	52 KUQBANEK	75 LANGR
7 VALENTA	30 ČALUMERT	53 VEJSOTA	76 LANGR
8 HORÁČEK	31 LANGR	54 KUČERA	77 VODIČKA
9 DRÁSTIK	32 KOBÝAL	55 KUŽELA	78 KADENBACHOVA-ŘEHAČKOVÁ
10 KUCHAR	33 ZVONIČEK	56 PRYDA	79 VDIČKA
11 GAL	34 HOFMAN	57 BEDNÁŘ	80 PETŘÍK
12 KULICH	35 BRZAK	58 BRACIK	81 KALÁNEKÝ
13 DVOŘÁK	36 EMMANOVSKÝ	59 DVOŘÁK	82 DRABEK
14 CHMATIL	37 IBRONICE	60 DITĚTOVI	83 TRUBAČ
15 BEDNÁŘ	38 PASTOUŠKA	61 ODLOVI	84 KULICHOVA
16 KUCHAR	39 NOVÁK	62 FRYDA	85 ŠKOLA
17 ŠTANC	40 PODRAZIL	63 PAZDERKA	
18 ČALBÁR	41 OKROUHLIK	64 RYBÁŘ	
19 OKROUHLIK	42 DVOŘÁK	65 NOVOTNÝ	
20 SVATOŇ	43 LESOVNA	66 PERNÝ	
21 NOSEK	44 ŠOLC	67 DRBOHLAV	
22 MÝSLIVEC	45 MAREK	68 SVATOŇ	
23 MAČHÁČ	46 PAHLÍČEK	69 VÁŠINA	